

ÎNDRUMAR DE AFACERI

CUBA 2020

CUPRINS

I. INTRODUCERE	3
II. CADRUL POLITIC	4
III. ADMINISTRAȚIA ECONOMICĂ ȘI ÎMPĂRȚIREA COMPETENȚELOR	7
IV. STRUCTURA ECONOMIEI	8
V. SCHIMBURILE COMERCIALE CU ROMÂNIA	22
VI. STABILIREA ÎN ȚARĂ	24
VII. IMPORTURILE – REGIMUL DE COMERȚ EXTERIOR	27
VIII. INVESTIȚII STRĂINE/FACILITĂȚI PENTRU INVESTIȚII	30
IX. SISTEMUL FISCAL	35
X. SISTEMUL FINANCIAR	38
XI. LEGISLAȚIA MUNCII	39
XII.TÂRGURI ȘI EXPOZIȚII	41
XIII. INFORMAȚII PRACTICE	41

I. INTRODUCERE

Republica Cuba este formată dintr-un arhipelag de 109.884 km².

Este cea mai mare insulă din Caraibe, cu frontierele la nord cu SUA, la est cu Haiti, la sud cu Jamaica și sud-est cu Mexic.

Are o clima subtropicală. Sezonul uscat este din noiembrie până în aprilie, iar sezonul ploios și cu tornade începe din mai și durează până în octombrie.

Populația este majoritar albă, din descendenți spanioli, un sfert negri și metiși.

Principalele orașe sunt: La Habana, Santiago de Cuba, Camaguey, Holguin, Guantanamo și Santa Clara.

DATE GENERALE	
Suprafata	109.884 km ²
Pozitie	În Marea Caraibe, la 150 km. de SUA la nord, la 77 km. de Haití la est, la 140 km. de Jamaica la sud și 210 km. México la sud-est.
Capitala	La Habana (2.117.343 locuitori) (2015)
Principalele orase	La Habana, Santiago de Cuba, Camagüey, Holguín, Guantánamo, Santa Clara.
Clima	Subtropicala moderata. Temp. media anual 25° . Mín. 15° ianuarie, maxime 38° julio-agosto.
Populația	11.238.300 locuitori. (2016)
Densitate de populație	102,3 loc./km ² (2015)
Creșterea populației	2,5‰ (2015)
Speranța de viața	78 ani (2015)
Gradul de alfabetizare	99,5% (de la 10-49 ani) (2015)
Natalitate (1/1000)	10,9 (2015)
Mortalitate (1/1000)	8,6 (2015)
Limba	Spaniola
Religia	Stat laic. Predomina religia catolica și afro-cubaneza.
Moneda	Peso cubano (CUP) și Peso convertibil (CUC).
Unități de măsură	Livra și metrul
Diferența orară cu România	7 ore

Relieful insulei principale este, în mare parte plat, cu puține dealuri. Regiunea de Est este cea mai muntoasă unde se evidențiază muntele el Pico Turquino cu 1.974 m deasupra nivelului mării. Poziția și configurarea alungită și îngustă determină rețeaua de râuri de la Nord și de la Sud. Râurile au o suprafață a bazinului cuprinsă între 4 și 20

km. Cel mai mare râu este Cauto cu o lungime de 343 km și o suprafață a bazinului de 8,969 km². Rezervele de apă sunt mari, dar sunt puțin utilizate pentru generarea energiei hidroelectrice.

Vegetația este foarte diversă, cu o floră endemică în mare măsură, abundă în păduri, pășuni, mangrove, savane de apă și culturi tropicale. Există câmpii largi și cu suficient spațiu fertil pentru numeroase culturi agricole, cu un potențial destul de mare de exploatare. Coastele cubaneze au o lungime de 5.746 km. Plajele sunt o atracție turistică majoră și sunt exploatate ca una din principalele resurse economice. Resursele piscicole sunt considerabile, dar puțin exploatate.

Resursele minerale: zăcămintele mari de nichel și cobalt și, într-o măsură mai mică crom, cupru, aur, argint etc. Cele mai valoroase sunt zăcămintele de nichel situate în provincia Holguin, în Nord-Estul Cubei și reprezintă o treime din rezervele mondiale din acest metal. Datorită modernizării din anii '90 de către firmele de stat, care le exploatează, în anumite cazuri cu investitori străini, în general canadieni, Cuba este unul din principalii producători mondiali și exportatori de nichel, fiind principalul produs exportat.

În ceea ce privește resursele energetice, s-au pus în exploatare zăcămintele de petrol și gaze situate pe Coasta de nord a Cubei. Datorită densității mari de sulf, produsul brut cubanez este amestecat cu țiței ușor pentru utilizarea în instalațiile de producere a energiei electrice. Cuba importă 105.000 barili de petrol brut pe zi (60% din consum) din Venezuela pentru a-l rafina. Ponderele din anii 2011 și 2012 realizate de companii străine în apele cubaneze din Golful Mexic au localizat noi zăcămintele, dar din păcate acestea nu au avut succes.

II. CADRUL POLITIC

Sistemul de guvernare, partide politice și separarea puterilor

Unicul partid politic autorizat este Partidul Comunist. Deși există posibilitatea de a candida independent pentru Adunarea Puterii Populare, în fapt toți membrii Parlamentului aparțin unei filiale a Partidului. Puterea revine Guvernului și Partidului, iar Adunarea Puterii Populare ratifică inițiativele legislative ale Guvernului.

Adunarea Națională a Puterii Populare reprezintă voința populară și are putere constitutivă și legislativă. Deputații sunt aleși prin vot direct în Adunările Municipale, pentru 5 ani. Ultimile alegeri au avut loc în noiembrie 2017. Se reunesc de două ori pe an pentru a ratifica deciziile Guvernului și pot fi convocați extraordinar. Aleg dintre deputați Consiliul de Stat, condus de un Președinte, un Prim-vicepreședinte, cinci vicepreședinți, un secretar și 23 de membri. Președintele Consiliului de Stat este Șeful

Statului și de Guvern. Consiliul de Stat răspunde în fața Adunării Naționale a Puterii Populare și are funcții ample: legislative, executive și judecătorești.

De fapt, sistemul politic are un caracter personal. Fidel Castro a deținut ani de zile funcții de Șef de Stat, Președinte al Consiliului de Stat, Președinte al Consiliului de Miniștri și Secretar General al Partidului Comunist până în 2006 când a cedat provizoriu puterea din cauza stării de sănătate, fratelui său Raul, care era în acel moment numărul doi în țară. După alegerile din 2008 și cu puține zile înaintea constituirii noii Adunări Naționale a Puterii Populare, Fidel Castro a renunțat la posibilitatea de a fi reales, lăsând calea deschisă pentru un nou președinte după 50 de ani de mandat, acesta fiind fratele său Raul Castro, ales pentru această funcție.

În anul 2009 s-a produs o importantă schimbare în Guvern prin destituirea a doi membri: vicepreședintele Carlos Lage și ministrul de relații externe, Felipe Perez Roque. Totodată au fost înlocuiți vicepreședintele și ministrul economiei, Jose Luis Rodriguez și vicepreședintele Otto Rivero, responsabil cu programul Bătălia Ideilor și au fuzionat 4 ministere în două (Industria Piscicolă, absorbită de Industria Alimentară și s-a unit Ministerul de Comerț Exterior cu Investițiile Străine și Colaborare Economică). S-a căutat un raționament în organizarea ministerială în special cu o prezență mare a militarilor și a persoanelor foarte apropiate de Raul. În sectorul Economic s-a evidențiat un nou ministru al Economiei și Planificării, Marino Murillo. În sectorul firmelor de stat a crescut semnificativ participarea Forțelor Armate în posturi de conducere în principalele holdinguri: industria zahărului, turism, distribuție en-detail, transport.

Tot în anul 2009, s-a creat Procuratura Generală a Republicii, care a înlocuit Ministerul de Audit și Control pentru a asista Adunarea Națională și Consiliul de Stat în supravegherea tuturor organismelor de stat și de guvern. Procurorul general este Gladys Bejarano care deține în acest moment portofoliul de Ministru de Audit și Control.

În anul 2010 a fost publicat Proiectul de Aliniere politică, economică și socială care a reunit propuneri de discutat în interiorul Partidului Comunist și între populația cubaneză în general, ca prim pas de dezbatere și aprobare în cel de al VI-lea Congres al Partidului Comunist care a avut loc în 2011, și în cadrul căruia s-a aprobat acest proiect.

La acest Congres s-au luat și alte măsuri precum reînnoirea Comitetului Central al Partidului, schimbând jumătate din cei 115 membri. Între cei noi încorporați majoritatea sunt tineri sau de vârstă medie, cu o formare profesională universitară, un număr important de negri (31% din total) și femei (41% din total). Femeile negre, foarte numeroase și provenite din posturi intermediare din structura Partidului său din Administrație, au reprezentat o noutate în Congres.

Componența Biroului Politic al Partidului a avut o renovare mai puțin radicală. Membrii mai vechi, istorici ai Revoluției, au ajuns de la 24 la 12, și s-au adăugat trei noi membri de vârstă medie, dintre care doi (Murillo și Adel Izquierdo) au responsabilitatea maximă în componența Biroului, 8 din cei 15 membri sunt militari: 7 generali și un colonel (Adel Izquierdo).

În această linie de reînnoire a Partidului s-a aprobat ca funcțiile să fie efectuate numai pe două perioade de câte 5 ani și, în același timp, Raul Castro a insistat pentru separarea dintre Partid și Administrația de Stat.

Consiliul de miniștri este organul executiv guvernamental. Este constiuit din Președinte, un Prim Vicepreședinte, un Secretar al Comitetului Executiv, șase vicepreședinti și 22 de miniștri. Comitetul Executiv al Consiliului de Miniștri este format din Președinte, vicepreședinti și alți membri ai Consiliului de Miniștri pe care-i numește Președintele.

În general se guvernează prin decrete și decrete-legi care sunt aprobate de Adunarea Națională.

Organigrama Consiliului de Miniștri:

Presedinte: Miguel Mario Díaz-Canel

Prim Vicepresedinte: Salvador Valdes Mesa

Prim Ministru: Manuel Marrero Cruz

Viceprim-miniștri: Ramiro Valdes Menendez, Roberto Morales Ojeda, Ines Maria Chapman Waugh, Jorge Luis Tapia Fonseca, Ricardo Cabrisas Ruiz, Alejandro Gil Fernandez

Ministrul Fortelor Armate Revolutionare (MINFAR): Leopoldo Cintra Frías

Ministra de Finante si Preturi (MFP): Meisi Bolaños Weiss

Ministrul de Comert Exterior si Investitii Straine (MINCEX): Rodrigo Malmierca Díaz

Ministra de Comert Interior (MINCIN): Betsy Díaz Velázquez

Ministrul de Constructii (MICONS): René Mesa Villafaña

Ministrul Economiei si Planificarii (MEP): Alejandro Gil Fernández

Ministrul Energiei si Minelor (MINEM): Liván Nicolás Arronte

Ministrul Industriei: Eloy Alvarez Martínez

Ministrul Transportului (MITRANS): Eduardo Rodríguez Dávila

Ministrul Agriculturii (MINAGRI): Gustavo Rodríguez Rollero.

Ministrul Industriei Alimentare (MINAL): Manuel Sobrino Martínez

Ministrul Turismului (MINTUR): Juan Carlos García Granda

Ministrul Sanatatii Publice (MINSAP): José Angel Portal Miranda

Ministra Educatiei (MINED): Ena Elsa Velázquez Cobiella.

Ministrul Educatie Superioare (MES): José R. Saborido Loidi

Ministra de Stiinte, Tehnologie si Mediu (CITMA): Elba Rosa Montoya.

Ministrul Comunicatiilor: Jorge Luis Perdomo Di Lella

Ministrul Culturii (MINCULT): Alpidio Alonso Grau

Ministrul Justitiei (MINJUS): Oscar Manuel Silveira Molina

Ministrul Muncii si Securitatii Sociale (MTSS): Marta Elena Feitó Cabrera

Ministrul Relatiilor Externe (MINREX): Bruno Rodríguez Parrilla.

Ministrul de Interne (MININT): Vice-amiral Julio Cesar Gandarilla Bermejo

Ministru-Presedintele Bancii Centrale Cuba: Marta Sabina Wilson Gonzalez

Presedintele Institutului National pentru Sport, Educatie Fizica si Recreere: Osvaldo Vento Montiller

Presedintele Institutului National de Resurse Hidraulice: Antonio Rodriguez Rodriguez

III. ADMINISTRAȚIA ECONOMICĂ ȘI ÎMPĂRȚIREA COMPETENȚELOR

Administrația Economică și Comercială a Cubei este controlată de Stat, care este principalul proprietar al sectoarelor de producție și care este responsabil de ceea ce se produce și la ce preț, salariile muncitorilor, subvențiile pentru populație și cel care determină capacitatea de consum a familiilor. În ultima perioadă au fost reduse aceste subvenții, care au avut ca scop să asigure mai ieftin consumul anumitor bunuri și servicii esențiale.

În consecință, Guvernul și organele de direcție din Partidul Comunist Cubanez sunt cei care planifică politica economică, precum și toată economia centrală deși, în fapt, aprobă deciziile Președintelui Guvernului.

De câțiva ani s-a întărit poziția Băncii Centrale cu responsabilități legate nu doar de finanțe ci și cu politica economică a țării, dar de la instalarea la putere a lui Raul Castro, Ministerul Economiei și Planificării a recâștigat puterea de decizie în activitățile economice și, mai presus de toate, responsabilitatea pentru distribuirea valutei în diversele sectoare ale economiei cubaneze.

Economia cubaneză este dirijată în așa fel încât firmele de stat să depindă de bugetul și de deciziile autorităților. Rolul agenților economici este foarte diferit față de omologii lor din economia de piață. Este vorba de o structură foarte ierarhizată și disciplinată, în care toți îndeplinesc normele și directivele stabilite care le sunt impuse. În ultimii ani s-a permis apariția cooperativelor neguvernamentale și a muncitorilor independenți care lucrează sub alte premise, deși încă au multe limite în desfășurarea activității.

Politica economică în vigoare de la ultimul Congres al Partidului Comunist nu a schimbat modelul, dar s-a propus actualizarea graduală și programată, pentru a rezolva problemele socio-economice existente. Planificarea centrală va continua ca instrument primordial de direcție economică, deși este în transformare, ținând cont de piață și gestiunea privată. Ambele mecanisme rămân sub influența planului și sunt supuse controalelor financiare și administrative precum și strictelor reglementari.

Firmele de stat sunt în continuare majoritare. Gestionarea firmelor de stat ar trebui să fie mai descentralizată și să funcționeze din autofinanțare, fără subvenții financiare, și în cazul în care aceste firme sau cooperative agricole au pierderi, pot fi închise sau transferate la o gestiune privată. În plus, cu resursele generate, firmele pot crea fonduri pentru a realiza noi investiții sau subvenții pentru salarii, odată ce au câștigat o mai mare flexibilitate în fixarea prețurilor. Se observă crearea de piețe engros care vând materii prime și oferă servicii sectorului privat. S-au aprobat, de asemenea, și noi forme de cooperative în afara sectorului agricol.

Administrația comercială externă și de investiții străine este condusă de Ministerul de Comerț Exterior și Investiții Străine (MINCEX). În perioada anilor 90 descentralizarea comerțului exterior și greutatea Băncii Centrale în manevrarea finanțelor externe au diminuat puterea MINCEX, recuperându-și ulterior rolul și menținerea sub control a aspectelor fundamentale ale comerțului exterior, reglementând importurile și exporturile și fiind responsabil de stabilirea sucursalelor comerciale ale firmelor străine. De MINCEX depind numeroase firme intermediare importatoare ca: Alimport, Consumimport, Maprinter, Maquimport etc. În 2013 a fost creat GECOMEX, care a grupat toate aceste firme importatoare.

În anii 90, circa 500 de firme de stat aveau licențe de import (eliberate pentru o listă de produse, conform nomenclatorului firmelor). De la începutul anilor 2000 au fost revizuite aceste autorizații, considerându-se o raționalizare a importurilor și, conform ultimelor date, puțin mai mult de 100 de firme mai dețin aceste autorizații.

Cu intenția de a raționaliza și a scădea importurile, firmele cubaneze realizează licitații, care uneori nu sunt publice. Există o tendință în creștere în intenția de a cumpara direct de la fabricanți, evitând intermediarii și distribuitorii.

MINCEX controlează investițiile străine în Cuba, deși în primă fază tutela firmelor mixte și forma investiției străine corespunde ministerelor sectoriale de care depinde activitatea concretă de dezvoltare.

IV. STRUCTURA ECONOMIEI

Conform datelor statistice publicate de ONEI (Biroul Național de Statistică și Informații), perioada 2010 – 2014 s-a încheiat cu o creștere economică de 2,38%, deși planificarea a fost de 5%, ceea ce nu a permis creșterea calitativă așteptată după reformele începute de Raul Castro.

Între 2015 și 2016, Cuba a terminat, renegocierea în cea mai mare parte a datoriei oficiale. După acordurile cu China, creditorii japonezi, Mexic și Rusia, a încheiat acorduri de restructurarea datoriei cu Spania și cu Clubul de la Paris. Datoria oficială ramasă (nu include dobânzile la întâzierile de neplată, care nu au fost negociate) este în jur de 6.000 milioane dolari. Cuba este în faza plăților în urma acestor negocieri. Calificativul de țară conform Moodys este Caa2.

Singurele date disponibile pentru anul 2017 sunt cele oferite de autorități în cadrul Adunării Naționale din luna iulie 2017, care vorbesc despre o creștere a PIB, în primul semestru de 1,1%. Previziunile pentru finalul anului, inițial, au fost de o creștere de 2%. Pentru a justifica o creștere de 2%, bugetul pentru 2017, prevedea o creștere a investițiilor cu 49%, scăderea deficitului public până la 12% din PIB și menținerea veniturilor din exporturi de servicii. La toate acestea mai trebuie adăugat și impactul daunelor provocate de uraganul Irma.

Prețurile (en-detail și en-gross)

Există monopol de stat atât în depozite cât și în distribuirea produselor. Pentru acestea, prețurile sunt stabilite prin norme de stat fără a exista legi ale ofertei și cererii care să le determine.

Concret, în magazine produsele de consum în pesos convertibil, prin normative de stat, prețurile sunt stabilite cu o marja între 180% și 240% din costul produsului.

Datele privind inflația, conform Biroului Național de Statistică din Cuba, se referă doar la produsele în pesos neconvertibil (CUP), care constituie o parte tot mai mică a coșului zilnic de cumpărături al cubanezilor. Conform acestora, inflația a fost de 1,4% în 2011; 2,1% în 2012; 2,0% în 2013; 2,1% în 2014, 3% în 2015 și 2,9%.

Populația activă și piața muncii. Somajul

În anul 2018 populația activă a fost de 4.686.000 persoane: 2.003.100 femei și 2.682.900 bărbați. Rata oficială a somajului în 2018 a fost de 2,0%, mai mică decât în anul 2015 (2,4%). Se menține scăderea care a început în anul 2013 și care trebuie să

corespundă în mare parte cu realocarea în sectorul privat (cont propriu) a lucrătorilor care au fost restructurați din întreprinderile de stat.

Din 2018 au crescut pensiile, ajutorul asistenței sociale și a salariului minim. Salariul minim, încă este foarte mic (echivalentul a 20-24 USD/luna). În 2019, salariu mediu lunar a fost fixat la 877 pesos cubanos neconvertibil (CUP), cu 1,1% mai mare față de anul anterior. Autoritățile cubaneze afirmă că salariile reale sunt mult mai mari, dacă se ține cont de gratuitățile din sănătate, educație, cultură și subvențiile de care se bucură populația pentru produsele incluse pe cartelă (din ce în ce mai puține), și la alte produse și servicii precum apa sau electricitatea.

Sectorul primar

Agricultura – Reforma agrară și colectivizarea din anii '60 nu au avut succes și în ciuda investițiilor de mari resurse, producția nu a crescut suficient iar sectorul a rămas împovărat mulți ani. Rezultatul a fost o agricultură puțin productivă și nu foarte diversificată, dominată mulți ani de trestia de zahăr, care, până în anul 2002 a ocupat 50% din aria cultivată. În 2014 s-a început un proces de restructurare și a avut loc o reducere drastică a zonelor de cultură cu trestie de zahăr.

Agricultura înregistrează 3,7% la PIB, deși aproape 18% din populație lucrează în acest sector. Nu satisface cererea națională și este obligată să recurgă la importul multor produse, care ajung la cca. 70% din cererea totală de alimente, la un cost de 1.800 milioane US\$ la nivelul anului 2017, în timp ce aproape 30% dintr-un total de 6,2 milioane ha de pământ sunt nelucrate.

În 2009 guvernul a dat pământ agricultorilor privați, până la 40 de ha/agricultor, distribuind cca. 920.000 ha la cca. 100.000 solicitanți. În 2012, cu Decretul Lege 300 s-a stabilit un număr de 67 ha care pot fi arendate pentru fiecare agricultor. Conform datelor oficiale, de la sfârșitul anului 2011 până în 2019 s-a dat pământ la micii agricultori, însumând 2,3 milioane ha, din care peste 70% se afla deja în exploatare, ceea ce presupune o creștere importantă a suprafeței cultivate în țară. Datorită lipsei unei dotări tehnice adecvate, rezultatele sunt modeste. Alte măsuri aplicate pentru creșterea productivității în agricultură includ vânzarea către agricultori de mașini și unelte pentru agricultură, autorizație de vânzare directă la cooperativele și entitățile relaționate cu turismul și înființarea de câteva piețe engros, controlate de cooperative. De asemenea, a fost aprobată pentru îmbunătățirea condițiilor de viață, posibilitatea construirii de case pe un teren, cu condiția de uzufruct, ceea ce a determinat creșterea prețurilor la produsele agricole.

Principalele produse:

Zahăr: Producția de zahăr a fost principalul sector al economiei cubaneze. În anii 70 s-a atins recolta record de 8 milioane tone. Începând din perioada anilor 90 producția a scăzut notabil, pentru ca în perioada 2006 – 2007 să ajungă la 1,1 milioane tone. Din 2007 producția s-a stabilizat între 1,1 – 1,3 milioane tone care sunt destinate consumului intern (700.000 tone), pentru îndeplinirea angajamentului istoric cu China de a furniza 400.000 t /an și livrarea cotei de import preferențial acordată de UE, astfel Cuba nu a avut suficientă producție în 2009 pentru a beneficia de prețurile internaționale ridicate ale zahărului. Recolta 2018/2019 a fost de 1,3 milioane tone, în creștere față de recolta din 2015/2016.

Tutun - Este alt produs important al agriculturii cubaneze. Elaborarea de țigări de foi (trabuc) este în mâna statului și comercializarea o realizează HABANOS, o firmă mixta franco – spaniolă Altadis, care a fost achiziționată de firma engleză ImperialTabacco. Cuba este principalul exportator de țigări de foi din lume cu o vânzare de cca. 537 milioane dolari în 2018. Habanos este cel mai mare distribuitor mondial de țigări de foi cu o cota de piață de peste 70%, în ciuda faptului că nu este prezent pe piața SUA. Marcile lider sunt Cohiba, Partagás și Montecristo.

Citrice - Cuba este producător și exportator important de sucuri. Portocalele și grapefruit sunt principalele culturi iar concentratele de fructe sunt produsele elaborate cele mai importante. Începând cu 2004 și până în 2014, producția de citrice a scăzut drastic. În 2015 și 2016 s-a înregistrat o creștere ușoară. În 2016, producția de citrice a ajuns la 119.494 tone, cu 3,6% mai mult ca în anul precedent. În 2018, producția de citrice (71,5 milioane tone) a înregistrat o scădere de 28%.

Pescuitul – Pescuitul și piscicultura sunt relativ importante, în special pentru export. Destinația principală a exporturilor este Spania, cu peste 50% din total, urmată de Japonia, Franța și Canada. Principalele produse sunt homari și creveti. Condițiile naturale pentru dezvoltarea industriei sunt foarte bune. Captura brută a atins nivelul cel mai mare în anul 2009, cu 64.979 tone. În 2016 a fost de 52.724 tone. În 2018 a fost de 51.214 tone, cu 3% mai mică decât în 2017.

Creșterea animalelor – Sectorul a fost dur afectat de criza din anii 90 fapt care a generat numeroase probleme structurale pe care autoritățile au încercat să le frâneze prin măsuri de control, iar începând din 2007 cu stimulente economice, precum creșterea prețurilor la producător și plata parțială în devize a producției de lapte. Acestea au condus la o creștere de 50% a producției de lapte între 2006 și 2016, datorită creșterii producției fermierilor. În 2018, producția de lapte de vacă a fost de 577 milioane de litri, cu 8% mai mare ca în anul anterior.

Sectorul a înregistrat la sfârșitul anului 2018 o creștere față de anul anterior. Livrările de porci pentru sacrificare au crescut cu 4% față de 2017, bovine 2% și 10% producția de ouă.

Alte alimente: - Există producție cubaneză de alte game de produse ca: preparate din carne, conserve de vegetale și de pește și băuturi (racoritoare, bere și rom). Sectorul s-a dezvoltat datorită prezenței companiilor străine asociate cu companiile de stat cubaneze. Astfel, prin crearea de societăți mixte s-a dorit înlocuirea importurilor cu producție națională, destinată consumului local și turismului

SECTORUL SECUNDAR

În epoca sovietică, industria a fost un sector viguros al economiei cubaneze și pe o piață protejată cu surse de energie la prețuri subvenționate, s-au dezvoltat întreprinderi

mari, cu tehnologie destul de învechită și puțin competitivă pe piața internațională, motiv pentru care a fost sectorul cel mai afectat de criza anilor '90.

Începând din 1995 are loc un proces de recuperare și de creștere până în 2007. Creșterea înregistrată în 2007 a fost de 10%, evidențiindu-se industria nichelului, industria farmaceutică, biotehnologia și industria de alimente. Începând cu anul 2009, industria cubaneză este foarte afectată de măsurile luate de autorități pentru reducerea cheltuielilor și aprovizionarea cu importuri.

Pe sectoare:

Minerie: Principalele produse sunt nichelul (o treime din rezervele mondiale și al optulea producător mondial) și cobaltul (a doua țară din punct de vedere al rezervelor și exportator a 10% din producția mondială). Nichelul a fost timp de mulți ani, principalul produs la export, dar a pierdut din importanță datorită evoluției prețului la nivel internațional și a stării fabricilor de producție. Exporturile de nichel au scăzut de la 1.465 milioane dolari în 2011 la 500 milioane dolari în 2016, conform declarațiilor oficiale.

Două din cele trei fabrici din Cuba sunt operate de Cubaníquel și a treia, de firma canadiană Sherritt Internacional. Începând din 2004, s-au semnat alte acorduri pentru investiții în sector cu China și Brazilia care încă nu s-au materializat. În 2010 au început lucrările de construcție a unei noi fabrici de feronichel, un joint-venture cubano-venezuelean Ferroniquel SA, care au fost finalizate în anul 2014, cu o producție de 68.000 tone de feronichel pe an. În 2017, veniturile în acest sector au înregistrat un total de 776 milioane pesos, din producția a 53 mil tone de nichel și cobalt. Nu există cifre pentru producția din 2018 și 2019.

În afara de nichel există producție la scară mică aur, argint, zinc și crom. De asemenea, există rezerve de marmură și zeolit. Explorarea riscului este forma tipică de operare atunci când o companie străină dorește să intervină în acest sector.

Energie: principalele surse de energie primară sunt petrolul și gazul natural. Există producție națională de petrol și gaze, care acoperă aprox. 50% din consumul intern. Petrolul nu este de o calitate foarte bună, așa că este amestecat cu un altul mai ușor care este procesat în rafinaria Cienfuegos, societate mixtă cubano-venezueleană CUPET-PDVSA, având o capacitate de rafinare de 65.000 barili pe zi, iar produsele sunt pentru piața internă sau exportate în altă țară din zonă.

Cuba importă din Venezuela 105.000 barili/zi de petrol, în condiții preferențiale, pentru completarea consumului intern și restul, îl procesează pentru re-export în țările ALBA (Antigua și Barbuda, Bolivia, Dominica, Ecuador, Grenada, Nacaragua, Saint Kitts and Nevis, Santa Lucia, St. Vincent and the Grenadines și Venezuela). Această cooperare s-a diminuat foarte mult, datorită măsurilor din 2015 luate de Venezuela, consecințe ale scăderii prețului la petrol. Se estimează că această cooperare a scăzut o treime în anul 2017.

În 2012 și 2013 s-au realizat fără succes, explorări în apele profunde ale Golfului Mexic de către firmele Repsol, Petronas (Malaezia), PDVSA (Venezuela) și Zarubezhneft (Rusia).

Majoritatea energiei electrice s-a produs începând cu 2005 în cele 6 centrale termoelectrice din țară. Sistemul, cu o capacitate de 4.200 megawatts, lucrează sub capacitate, ceea ce implică întreruperi de energie electrică cauzate de problemele de întreținere și funcționare a centralelor. Pentru a rezolva aceste probleme a apărut în 2006, o schimbare substanțială în strategie: "Revoluția Energetică", care a sporit pe de o parte, cele două instalații cu ciclu combinat, și pe de altă parte instalarea unui număr de unități diesel conectate între ele și distribuirea în întreaga țară, în special în zonele deficitare, care au minimizat pierderile de transport. Instalarea acestor grupuri electrogene, importate din Spania, Germania și Coreea de Sud, pentru o sumă de 1.000 mil.USD, a produs o îmbunătățire în sistemul de generare electrică.

Energia eoliană oferă condiții naturale foarte favorabile pentru dezvoltare. Există mici parcuri industriale în exploatare dar lipsa unui cadru juridic adecvat, a condițiilor economice și financiare a împiedicat dezvoltarea la scară industrială.

În prezent sunt promovate proiectele de producere a energiei prin utilizarea biomasei obținută din trestie de zahăr pentru producerea de energie electrică (pentru fiecare tonă de zahăr fabricată se acumulează echivalentul a unei tone de petrol). În acest sens, o firmă engleză a semnat o scrisoare de intenție pentru a pune în funcțiune un prim proiect. Intenția autorităților cubaneze este de a găsi finanțare străină (crearea unei societăți mixte sau ceva similar) pentru a pune în funcțiune acest proiect.

Guvernul cubanez insistă asupra angajamentului său de a realiza o matrice energetică mai eficientă și mai durabilă, cu substituirea progresivă a combustibililor fosili cu surse regenerabile de energie. În 2018, 96,5% din energia produsă în Cuba provenea din petrolul ars în cele 8 centrale termoelectrice existente (Mariel-Artemisa, Antonio Guiteras-Matanzas, Nuevitas-Camaguey, Felton-Holguin, Moa – Holguin, Rente-Santiago de Cuba, Céspedes – Cienfuegos și Santa Cruz-Mayabeque), , generatoare și gaz de însoțire din câmpurile petroliere. În 2020, este prevăzut ca 6,5% din energie să provină din surse regenerabile, deși în acest moment este încă sub 5%. Obiectivul pe termen lung este creșterea contribuției surselor regenerabile la matricea energetică națională, pentru a ajunge la 24% în 2030, în principal din biomasa și sola fotovoltaică.

Construcții – A fost unul dintre sectoarele cele mai dinamice în perioada anilor 90. În această perioadă proiectele de construcții s-au realizat în domeniile: sănătate, educație, locuințe și în special turism, cu construcția de hoteluri și spații extra-hoteliere. Este unul din sectoarele care importă cel mai mult, deoarece producția națională de materiale și utilaje de construcții este scăzută.

Anul 2008 a fost deosebit de nefavorabil, impactul celor 3 uragane a produs pagube foarte mari, respectiv 500.000 locuințe afectate din care 100.000 distruse în totalitate. În 2009 s-au construit 35.085 locuințe, mai mult cu 9,6% decât numărul planificat, 32.103 în 2012 și 25.634 în 2013. În anul 2016, numărul locuințelor terminate a fost de 22.106.

În anul 2017, Uraganul Irma a afectat grav trei regiuni din Cuba. Cele mai mari daune au fost raportate în provinciile din centrul și vestul țării. Ca viziune generală a situației, uraganul Irma a afectat aproape toată Cuba, spre deosebire de uraganul Sandy (2012) sau Mathew (2016), care și-au concentrat impactul asupra regiunilor din estul Cubei. Aproximativ 90% din teritoriul național a raportat un anumit tip de afectare. Daune foarte grave s-au înregistrat la locuințe, entități productive și de servicii, școli și spații publice, ca urmare a vânturilor puternice. Au fost afectate peste 14.394 de locuințe, din care 1.830 daune totale.

În 2006, Guvernul a anunțat un program ambițios de locuințe care nu a fost realizat timp de mulți ani până în 2018 și 2019, în care a cunoscut o creștere semnificativă de 40% în primul an (30.437 de case conform ONEI) și mai mult de 40% în 2019 (43.700 de case conform declarațiilor oficiale). Guvernul încurajează construcția caselor de către părțile interesate, prin acordarea de credite și vânzarea subvenționată a anumitor materiale de construcție. În 2019, construcția de case prin „efort propriu” a reprezentat 38% din cele construite în total.

În paralel în 2015, în timpul dezghețului cu SUA, a fost anunțat un proiect ambițios pentru creșterea capacității hoteliere. Acest plan presupune construirea de noi hoteluri și remodelarea facilităților învechite pentru a le pune în funcțiune. Obiectivul este construcția sau reabilitarea a 108.000 de camere noi până în 2030, pentru a ajunge la aproximativ 173.000 de camere. Dintre cele noi, cel puțin 30.000 dintre acestea vor avea parte de capital străin, ceea ce va deschide noi oportunități de management și investiții.

Conform datelor furnizate la Adunarea din iulie 2019, sectorul construcțiilor a crescut cu 9,3% în 2018. Nu exista date pentru anul 2019.

Informatică si electronică - Cuba dezvoltă unele capacități de producție de software pentru sectoare precum spitalele și hotelurile. De asemenea, se assemblează unele produse electronice în colaborare cu firme străine. Cuba dispune de o modernă Universitate de Științe Informatică.

Biotehnologia - Industria biotehnologică a început să se dezvolte în ultimele decenii. Dintre produse, se evidențiază vaccinul împotriva hepatitei B, anticorpi monoclonali, medicamente contra cancerului și retinita pigmentară care au impulsionat creșterea exportului de medicamente.

Exporturile industriei biotehnologice cubaneze reprezintă un important aport pentru economie, comercializând cca. 38 de tipuri de medicamente în 40 de țări. Conform cifrelor oficiale, exporturile de produse medicinale și farmaceutice au fost de 235 milioane dolari în 2017, în scădere cu 25% față de anul anterior.

În afara producției de înalt nivel tehnologic, de mai mulți ani, se acționează pentru a dezvolta producția de medicamente de baza pentru reducerea importurilor și aprovizionarea farmaciilor și spitalelor cubaneze.

SECTORUL TERTIAR

Servicii

Sectorul serviciilor, având inițial ca lider turismul și în prezent exporturile de servicii medicale, a avut o creștere semnificativă și s-a transformat în activitatea cea mai dinamica a economiei cubaneze, reprezentând deja cca. 75% din PIB.

Turismul

În turism, forma de participare a firmelor străine variază de la societăți mixte până la contracte de administrare hotelieră, care este forma cea mai folosită în prezent. Principalul partener în acest sector este Spania care administrează peste 90% din hotelurile de 5 stele și 60 % din cele de 4 stele. Guvernul cubanez a anunțat noi investiții, atât în sectorul hotelier cât și în infrastructura complementară: terenuri de golf, parcuri tematice, etc.

Este unul din sectoarele principale care înregistrează creșteri anuale. În 2016, Cuba a primit peste 4,4 milioane de turiști și a încasat 3.068 milioane USD, în creștere cu 13,5% față de anul 2015. În 2017, Cuba a primit 4,6 milioane de vizitatori, cu 16% mai mulți decât anul precedent, înregistrând un record istoric. În 2018 a ajuns la 4,7 milioane de vizitatori pentru o creștere modestă de 1,2%. În 2019, numărul turiștilor a ajuns la 4,27 milioane de vizitatori, ceea ce reprezintă o scădere de 9,3%. Cauzele fiind declinul turismului din America de Nord din cauza restricțiilor administrației Trump (interzicerea croazierelor, scăderea zborurilor directe și restricții la intrarea în turism, în principal).

Conform celor mai recente date de la Oficiul Național de Statistică, principalii emițători de turism în 2019 au fost Canada (26%), comunitatea cubaneză din străinătate care este reprezentată independent (15%) și Statele Unite (12%), Rusia, Germania, Franța și Mexic și Spania.

Sănătate - Cuba are un sistem gratuit de asistență sanitară pentru întreaga populație. Indicatorii speranță de viață, mortalitate infantilă, continuă să fie cei mai buni din America Latină.

Dintre serviciile de sănătate se evidențiază așa numita "Operațiune Milagro,, care este un acord semnat între Cuba și Venezuela, la care au aderat ulterior și alte țări: Bolivia, Nicaragua, Ecuador, etc. Constă în îngrijirea pacienților de către medici cubanezi, atât în țările lor de origine cât și în Cuba. La acest program s-a adăugat programul Cartiere

Periferice, cu medici care acordă asistență medicală în cartierele marginase din țările menționate mai sus.

Acest gen de servicii medicale au fost o importantă sursă de valuta începând din 2005, iar încasările provenite din Venezuela pentru aceste servicii au fost în jur de 8.000 milioane dolari, volum echivalent cu încasările obținute din turism și exportul de marfuri, împreună.

Exportul de servicii medicale, oftalmologi, asistente medicale și alt personal de sănătate, în special în Venezuela, au genera venituri în valută care au ajuns la 6,4 miliarde de dolari anual din vânzările de servicii profesionale în 2018 (date ONEI). Se estimează că această cifră a veniturilor va scădea din cauza rezilierii contractului cu Brazilia în urma schimbării guvernului în țara respectivă. De asemenea, acest export de servicii a creat un deficit intern al acestor profesioniști, deoarece aproximativ o treime din medicii cubanezi sunt în străinătate. Proporția pacienților pe medic în 2018 este de 118/1. Nu există date pentru 2019.

Telecomunicatii - Întreprinderea de telecomunicații de stat Etecsa (mixtă cu capital italian) continuă procesul de modernizare a liniilor și centralelor, ajungând la un grad de digitalizare de 99,9% în 2018. Telefonie mobilă este controlată tot de Etecsa. Serviciile de telefonie mobilă au tarife foarte mari, și cu toate acestea, datorită introducerii de oferte mai accesibile, a influențat pozitiv creșterea abonaților. Prețul apelurilor locale la celular este de 0,35 US\$/minut și trimiterea de SMS de 0,09 dolari.

În 2014, datorită noilor relații cu SUA, a fost semnat un acord între ETECSA și firma americana IDT pentru a se permite realizarea de apeluri directe din SUA în Cuba.

Există 6 canale publice de televiziune, din care unul – Cubavisión Internacional transmite în exterior – și 15 Telecentre regionale cu emisiuni proprii locale. Internetul este puțin răspândit în rândul populației.

Distribuirea de internet este foarte precară, deși crește semnificativ. Cuba deține rata cea mai mică din lume la acest aspect. Începând cu anul 2013, guvernul cubanez a permis conectarea la internet în piațete și parcuri publice, unde, orice cubanez poate accesa internetul, pe bază de cartele de internet, contracost. Există zone cu wifi distribuite în toată țara. Directorii Etecsa menționează că la sfârșitul anului 2019 existau 3,7 milioane de utilizatori cu internet mobil. Prețurile sunt în valută, iar costurile pentru internet sunt foarte mari, având în vedere salariile cubanezilor. O ora de conectare în parcurile publice costa 1,00 CUC/ora, iar pachetul de 1 Gb costa 10 CUC.

Transport - Cuba are cca. 15.000 km. de șosele. Cea mai importanta este autostrada centrală, concepută să traverseze insula de la est la vest. Transportul pe șosele este alt sector care a resimțit efectele crizei mondiale ca urmare a lipsei de fonduri pentru reînnoirea flotei. În 2007 s-au făcut investiții pentru cumpărarea de autobuze urbane și interurbane din China și repararea tronsoanelor cele mai circulate. Se afla în curs de realizare un program de reabilitare a cailor ferate cu material din China. În 2017, în baza unor Acorduri semnate cu Rusia, Cuba a primit 47 de locomotive. În ciuda acestor progrese, serviciile de transport continuă să fie foarte deficitare.

Transportul maritim. Portul Mariel este cel mai important, urmat de Santiago, Cienfuegos și Matanzas. Transportul de marfuri în containere este centralizat în portul Mariel, la 45 km de Havana.

Cuba are mai multe aeroporturi internaționale, cel mai important fiind Jose Marti din Havana, urmat de Varadero, ambele primind peste 70% din zborurile internaționale. Compania națională este Cubana de Aviación.

Privatizarile – Nu există conceptul de privatizare în Cuba. Toate mediile de producție și resurse aparțin statului, iar prin societățile mixte se obțin concesiunile de exploatare temporară.

PIB PE SECTOARE DE ACTIVITATE SI PE COMPONENTE DE CHELTUIELI (%)	2013	2014	2015	2016
SECTOARE DE ORIGINE				
AGRICULTURA SI PESCUIT	3,7	3,8	3,8	3,8
INDUSTRIE	21,4	20,5	20,3	20,6
MINERIE	0,6	0,6	0,5	0,5
MANUFACTURA	13,7	13,0	13,2	12,9
CONSTRUCTII	5,7	5,5	6,2	5,9
ELECTRICITATE SI APA	1,4	1,4	1,4	1,3
SERVICII	74,8	75,7	74,9	75,6
TRANSPORT SI COMUNICATII	9,3	9,6	9,8	10,4
COMERT, RESTAURANTE SI HOTELURI	24,8	25,3	25,9	26,5
FINANTE SI SERVICII PENTRU SOCIETATI	5,8	6,1	6,1	6,2
SERVICII COMUNALE, SOCIALE	33,7	33,6	32,1	31,4
DEREPTURI DE IMPORT	1,2	1,1	1,1	1,1
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0
PE COMPONENTE DE CHELTUIELI				
CONSUM	77,8	79,7	80,2	
Consum Privat	53,4	55,3	56,9	
Consum Public	24,9	24,4	23,3	

FORMARE BRUTA DE CAPITAL FIX	13,7	12,9	14,6	
EXPORT DE BUNURI SI SERVICII	28,0	26,9	25,7	
IMPORT DE BUNURI SI SERVICII	20,1	19,5	20,5	

SECTORUL EXTERN

Principalii parteneri comerciali

Principalii parteneri comerciali ai Cubei în 2018 au fost Canada, Venezuela, China, Spania, Tarile de Jos, Singapore, Germania, Belgia etc..

Principalii furnizori au fost Venezuela (15,4%) cu livrari de petrol în principal, China (22,7% din total), urmată de Spania (11%), Mexic (4,3%), Brazilia (4,1%) și Rusia (4,1%).

Principalele țări importatoare de produse cubaneze, în 2016, au fost: Canada (14,2%), Venezuela (27,7%), China (11,1%), Spania (7,7%) Olanda (3,9%), și Singapore (2,8%). Olanda este centrul de import al nichelului care, ulterior este reexportat.

PRINCIPALII EXPORTATORI					
(Date in mil.USD)	2017	2018	%	2019	%
Canada	467	529	22	N/d	N/d
Venezuela	375	462	19	N/d	N/d
China	364	457	19	N/d	N/d
Spania	207	180	8	N/d	N/d
Tarile de Jos	92	121	5	N/d	N/d
Singapore	60	76	3	N/d	N/d
Germania	56	48	2	N/d	N/d
Bélgia	77	46	2	N/d	N/d
Portugalia	16	42	2	N/d	N/d
Franta	37	36	2	N/d	N/d

Altele	651	376	16	N/d	N/d
TOTAL	2.402	2.373	100	N/d	100

Sursa: Oficina Nacional de Estadísticas de Cuba. Anuario Estadístico 2018 (Edición 2019).

Tabel importuri pe țări

PRINCIPALII IMPORTATORI					
(Date in mil.USD)	2017	2018	%	2019	%
Venezuela	1.839	2.642	23	N/d	N/d
China	1.659	1.544	13	N/d	N/d
Spania	1.102	1.210	11	N/d	N/d
Méxic	446	513	5	N/d	N/d
Brasila	424	448	4	N/d	N/d
Rusia	414	440	4	N/d	N/d
Italia	388	395	3	N/d	N/d
Vietnam	280	374	3	N/d	N/d
Argelia	295	372	3	N/d	N/d
Germania	305	352	3	N/d	N/d
Altele	3.020	3.194	28	N/d	N/d
TOTAL	10.172	11.484	100	N/d	100

sursa: Oficina Nacional de Estadísticas de Cuba. Anuario Estadístico 2018 (Edición 2019).

Principalele produse la import și export

Atât importurile cât și exporturile se realizează prin întreprinderile de stat.

Principalele produse la import: combustibili, mașini și echipamente de transport, diverse produse manufacturate, mașini și echipamente pentru transport și produse alimentare.

Principalele produse la export: nichel, tutun, medicamente, fructe de mare, rom și derivate de petrol.

PRINCIPALELE PRODUSE EXPORTATE					
(Date in mil USD)	2017	2018	%	2019	%
Materii prime	685	812	34	N/d	22,9
Produse chimice	386	458	19		
Băuturi și Tutun	391	397	17		
Alimente	583	295	12		
Manufactura	66	177	7		
Masini si echipamente pentru transport	65	30	1		
Altele nedeterminate	226	204	9		
TOTAL	2.402	2.373			

Sursa: Oficina Nacional de Estadísticas de Cuba. Anuario Estadístico 2018 (Editia 2019)

Tabel – Importuri pe sectoare

PRINCIPALELE PRODUSE IMPORTATE					
(Date în mil.USD)	2017	2018	%	2019	%
Combustibili și lubrefianți	2.436	3.309	29		
Mașini și echipamente pentru transport	2.484	2.588	22		
Manufactura	1.909	2.028	18		
Alimente	1.824	1.929	17		
Produse chimice	1.037	1.179	10		
Materii prime	153	201	2		
Uleiuri și grasimi	132	131	1		
Băuturi și tutun	128	119	1		
TOTAL	10.172	11.484	100,00		

Sursa: Oficina Nacional de Estadísticas de Cuba. Anuario Estadístico 2018 (Editia 2019)

Balanța de plăți

Cuba are un deficit comercial care în trecut era finanțat de URSS iar în prezent cu venituri din serviciile medicale, turism și trimiterile de bani din exterior (remesas). La aceste surse de venit trebuie adăugat nichelul ca principal produs de export.

Autoritățile cubaneze nu furnizează date referitoare la balanța de plăți. Cele existente furnizează date doar despre contul curent și balanța de bunuri și servicii:

Milioane pesos

Balanța de plăți	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Contul curent	1.850	1.000	1.490	1.796	N/d	N/d
Balanța de bunuri și servicii	2.991	3.947	2.350	2.464	2.774	1.936

Datoria externă

Dupa suspendarea plăților în 1986, Cuba trebuie încă să renegocieze datoria sa publică pe termen lung cu Clubul de la Paris (datoria privată este discutată cu Clubul de la Londra). Conform ultimelor date oficiale furnizate de Banca Centrală a Cubei în 2008, datoria activă se ridică la 11.591 milioane dolari – un 25% este datorie pe termen scurt, în timp ce datoria imobilizată, care nu a fost obiect al restructurării din 1986, se ridică la 7.592 milioane dolari, din care 60% aparține Datoriei Oficiale a creditorilor Clubului de la Paris. Conform datelor *Economist Intelligence Unit* - EIU -, datoria Cubei în 2007, 2008 și 2009 a fost de 17.829 milioane US\$, 19.041 milioane US\$ și respectiv 20.006 milioane dolari. La rândul său, Clubul de la Paris a informat că datoria Cubei față de membrii săi ar fi 30.500 milioane dolari la sfârșitul anului 2010, dar mai mult de 20.000 milioane dolari din această datorie corespunde datoriei cu Uniunea Sovietică.

În ultimii ani, China a devenit cel mai mare creditor al Cubei (fără a lua în calcul datoria cu Venezuela care este necunoscută), o datorie pe care experții o estimează în jur de 5.000 milioane dolari. Cuba a restructurat datoria sa cu China și a căutat acorduri bilaterale similare cu alți creditori.

Dupa China, Japonia este principalul creditor, urmată de Argentina, Spania și Franța. Cu Germania, la momentul respectiv, datoria s-a reprogramat în afara Clubului de la Paris, decizie considerată de ceilalți membri ai Clubului, incorectă. În ciuda acestui fapt, și alte țări au renegociat datoria pe termen scurt.

Între 2015 și 2016, Cuba a încheiat acorduri de restructurarea datoriei cu Rusia, Spania și Clubul de la Paris, prin care datoria s-a renegociat cu anulări importante și termen de de plăți generoase, dar cu promisiunea ca restul datoriei să fie plătită anual, conform

celor reglementate. Nu există date oficiale despre cantități și calendarul plăților dar, majoritatea creditorilor din Clubul de la Paris, au restructurat creditele pe 18 ani.

V. SCHIMBURILE COMERCIALE CU ROMÂNIA

a) Evoluția schimburilor comerciale

	milioane USD										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
TOTAL	0,67	0,40	2,24	26,45	33,09	2,87	18,42	25,52	26,88	0,710	0,445
Export	0,11	0,22	1,95	0,19	0,19	2,33	0,30	6,12	1,69	0,580	0,348
Import	0,56	0,17	0,53	26,25	32,90	0,57	18,12	19,39	25,19	0,130	0,097
Sold	-0,45	0,05	1,42	-26,06	-32,71	1,76	-17,82	-13,27	-23,5	+0,540	+0,252

În structura exporturilor românești se observă tendința de menținere a exporturilor la majoritatea produselor:

- produse chimice anorganice si organice;
- anvelope si accesorii din cauciuc;
- componente auto.

Au fost creșteri ale exporturile românești la grupa de produse *produse chimice anorganice* (70%).

Scăderi s-au înregistrat la grupele autoturisme și alte autovehicule destinate transportului (51%) și anvelope pneumatice noi (92,8%).

În structura importurilor se mențin aceleași grupe de produse: zahăr și produse zaharoase , tutun și înlocuitori de tutun prelucrați.

Cooperarea economică bilaterală:

b) Acțiuni realizate:

1) În România: - societate comerciala care are ca obiect de activitate importul și îmbutelierea de rom Havana Club prin cooperarea dintre firma românească GEEN S.R.L. și societatea Havana Club Internacional.

În cursul anului 2005 s-a intensificat cooperarea dintre firma cubaneză Habanos SA și partenerul din Romania SC Brands International SRL, în domeniul importului și

comercializării în România a țigărilor de foi.

2) În Cuba: -

În baza Convenției Interguvernamentale Multilaterale din mai 1975 și a Convenției Bilaterale din septembrie 1982, România a participat la construirea în Cuba a combinatului de fabricare a feroaliajelor de nichel și cobalt de la "Las Camariocas". După cum se cunoaște, România a continuat, conform contractelor semnate, livrările de echipamente la combinatul de la Las Camariocas (care s-au încheiat în anul **1997**). Acest lucru este recunoscut de Havana și, a condus la recunoșterea datoriei la valoarea reală (anul 2000; în momentul de față NU avem astfel de informații).

La data suspendării livrărilor, din plafonul de credit convenit, de 84 milioane ruble transferabile, erau efectuate livrări în valoare de 59,3 milioane ruble.

În baza Protocolului Interguvernamental semnat la 19 septembrie 1992 și ca urmare a semnării în februarie 1995 a Protocolului între Guvernele celor două țări, privind rambursarea cotei de participare a României la realizarea complexului "Las Camariocas", România a continuat livrările de utilaje, situația actuală prezentându-se astfel :

Stadiul livrărilor de echipamente românești:

Valoarea totală a contractului (inclusiv asistența tehnică) a fost de 84 milioane ruble transferabile = 113 milioane USD.

La data de 31 decembrie 1997 era livrată întreaga cantitate de furnitură industrială, partea română mai având de asigurat asistența tehnică, conform convenției, în valoare de 400.000 USD.

Conform prevederilor Protocolului semnat la 5 februarie 1995 la Havana, plata trebuia efectuată prin livrări de nichel și cobalt, începând cu semestrul 2 al anului 1997, odată cu punerea în funcțiune a primei linii de fabricație. Datorită lipsei surselor de finanțare, punerea în funcțiune a combinatului s-a amânat și odată cu aceasta și începerea livrărilor. În protocolul semnat cu ocazia lucrărilor celei de a treia reuniuni a Comisiei Interguvernamentale româno-cubaneze de colaborare economică, comercială și tehnică se specifică la capitolul II (cooperare economică): partea cubaneză confirmă că își va îndeplini angajamentele asumate față de partea română, în legătură cu combinatul de producere a nichelului "Las Camariocas", începând cu data de punere în funcțiune a acestuia – situație nerezolvată până în prezent.

Autoritățile cubaneze au anunțat oficial, la începutul anului 2003, că renunță la proiectul Las Camariocas.

Partea română depune eforturi pentru a se întâlni și conveni cu partea cubaneză modalitățile de recuperare a creditelor românești rezultate în urma livrărilor de utilaje la Combinatul Las Camariocas.

c) Acțiuni în negociere:

1) În România: -

2) În Cuba: -

d) Investiții

a) Societăți mixte în România: la 31 iulie 2016 erau înregistrate 5 societăți cu participare de capital cubanez, cu un capital total exprimat în echivalent valută de 75,1 mii dolari, din care subscris în valută 75 mii dolari (locul 113)

b) Societăți mixte în Cuba: -

c) Acțiuni în negociere: -

VI. STABILIREA ÎN ȚARĂ

1. Piața internă

Este vorba despre o piață mică (11 milioane de locuitori) și o putere de cumpărare scăzută. Importurile de produse în Cuba se realizează în formă centralizată, fiind statul cel care determină prioritățile, funcțiile de necesități și obiectivele acestuia. În practică, importurile sunt realizate de întreprinderi de stat cu activitate de comerț exterior. Din punct de vedere al exporturilor românești este de luat în considerație faptul că, pentru anumite operațiuni, Cuba poate să acționeze ca intermediar de importuri pentru alte țări latinoamericane ce aparțin alianței ALBA: Venezuela, Bolivia, Ecuador, etc.

2. Canalele de distribuție

Distribuția de produse în Cuba se efectuează strict prin întreprinderile cubaneze. Nicio firmă străină nu este autorizată să participe în procesul de distribuție, nici angro, nici vânzare cu amănuntul.

Până la începutul anilor '90 comerțul exterior era realizat de un număr restrâns de întreprinderi de stat aparținând Ministerului Comerțului Exterior, specializate sectorial și autorizate expres pentru fiecare grupa de produse sau servicii. Majoritatea acestora și-au pierdut importanța după 1990.

Descentralizarea din anii '90 a permis întreprinderilor producătoare și de comercializare, care dispuneau de încasări în devize, să acționeze ca importatori direcți. În 2003,

conform cifrelor Camerei de Comerț a Cubei, cca. 500 întreprinderi cubaneze aveau licență pentru a realiza operațiuni de comerț exterior. Din 2003 a existat un control mai mare a activității de export și import. Au fost anulate licențele la un număr important de întreprinderi și a crescut controlul asupra celor care au rămas. Acest proces s-a materializat printr-o raționalizare a resurselor pentru importuri. Datorită crizei economice cu care se confruntă Cuba de la sfârșitul anului 2008, Banca Centrală și Ministerul Economiei și Planificării au aplicat un control foarte sever asupra devizelor și se reunesc periodic pentru a repartiza valuta limitată diferitelor ministere, în funcție de prioritățile din fiecare sector. La rândul lor, ministerele împart devizele întreprinderilor pe care le coordonează, funcție de priorități.

Trebuie reamintit că orice posibil interlocutor comercial aparține statului care este clientul final în orice operațiune comercială. Totuși, riscurile fiecărei operațiuni pot fi mult diferite funcție de resursele de care dispune și de capacitatea sectorului de a fi considerat prioritar pentru guvern.

Corporațiile. – Marea lor majoritate au aparut ori s-au dezvoltat în anii '90.

Funcționează ca instrumente ale unor ministere sau aparțin direct de Consiliul de Stat sau Forțele Armate. Au forma de societăți anonime iar unele sunt înregistrate ca societăți străine în Cuba. Aceste Corporații constituie în practică un holding de întreprinderi, cu activitate într-un domeniu vast de sectoare: financiar, imobiliar, turism, distribuție, etc. Multe dintre acestea desfășoară activitate de distribuție a produselor de consum către populație în CUC's ("asa numită zonă a dolarului"). Cele mai importante sunt: Corporación Cimex (lanțul Tiendas Panamericana), aparținând Consiliului de Stat și Magazinele de Recuperare a Devizelor (TRD), aparținând Ministerului Forțelor Armate. Aceste corporații se ocupă cu distribuția cu amănuntul și cu ridicata a tuturor tipurilor de alimente și bunuri de consum. Alte corporații sunt Caracol, Palacio de Convenciones (Palco) și Habaguanex.

Întreprinderi de comerț exterior. – Sunt întreprinderi intermediare, specializate pe sectoare economice care realizează toate operațiunile de comerț exterior. În cadrul acestora participă o firmă străină și o întreprindere cubaneză, cu sarcini de conducere împărțite.

3. Importanța economică a Cubei în regiune

Cuba, cum s-a menționat anterior, continuă să dețină un rol proeminent în regiune. În sectorul sanitar, de exemplu, este o piesă de bază în momentul selecționării furnizorilor de cadre medicale pentru centrele sanitare ale țărilor din zonă. Joacă un rol important în sectorul învățământ, în cel al serviciilor informatice, energie, etc., de unde și importanța Cubei ca intermediar în multe domenii din țările regiunii.

4. Oportunități de afaceri

Situația economică actuală, presupune ca firmele interesate să facă afaceri cu Cuba, să fie foarte precaute în momentul în care se hotărăsc să intre pe piață. Determinarea sectorului cel mai potrivit (cu capacitate de a dispune de devize), a întreprinderilor cu posibilități mai mari de a alege o formă de plată corectă, poate însemna succesul sau eșecul unei operațiuni. Cunoașterea țării sau pătrunderea pe piață împreună cu cineva care o cunoaște, reprezintă o problemă de importanță vitală în actuala situație. Factorii decisivi pentru realizarea unui import au fost în permanență prețul și condițiile de finanțare, rămânând pe plan secund (cu unele excepții), problemele legate de calitate și serviciile post-vânzare. În prezent, mai mult ca oricând, trebuie avut în vedere cu cine se negociază și în special, dacă contractul respectiv are aprobate devizele necesare de autoritățile centrale.

În ultimii ani au aparut oportunități punctuale de contractare cu statul, în sectoarele prioritare ale acestuia, precum investițiile în infrastructura electrică, aprovizionarea cu apă, echipamente medicale, mijloace de transport, materiale și echipamente pentru construcția de locuințe.

Achizițiile publice.-

Toate achizițiile în Cuba sunt cumpărări publice și sunt supuse diferitor mecanisme de control. Acest lucru duce la sisteme de registre de furnizori, concursuri și licitații la care se adaugă necesitatea ca oricărei comenzi noi să i se aloce o Capacitate de Lichidități (CL) din partea Băncii Centrale și a Ministerului Economiei și Planificării pentru a putea fi concretizată.

a. Sectoare cu cerere potențială de import.-

Prioritatea principală în cadrul achizițiilor actuale sunt pentru domeniul sănătate, furnizarea de alimente de bază, planul de economisire a energiei și proiecte comerciale sau industriale gestionate de Forțele Armate sau Ministerul de Interne. Pe lângă acestea, de la începutul anului 2010, există și alte priorități complementare. Este vorba de acele sectoare generatoare de devize, cărora li s-a dat posibilitatea de a reține parte din încasările realizate în devize pentru acoperirea propriilor nevoi de import și funcționare. Printre acestea sunt incluse următoarele sectoare: turism (poate reține 56% din încasările în devize), tutun: 25%, nichel: 25%, Centrul Științific pentru exportul de medicamente, telecomunicațiile, etc.

În ceea ce privește oportunitățile de investiții, acestea au fost reglementate în permanență de trei variabile principale: volumul capitalului aportat, tehnologia și efectul pe piață (creșterea exporturilor sau reducerea importurilor). În ultimii ani, preferința a fost pentru proiecte din China și Rusia, cu valori mari.

A fost creat Departamentul de Promovare Comercială și Dezvoltare Industrială în cadrul Camerei de Comerț a Cubei, care are ca principală atribuție promovarea acelor investiții în care Cuba este interesată de participarea străină. În acest sens, în fiecare an se prezintă în cadrul Târgului Internațional de la Havana (FIHAV) un Portofoliu de Investiții care include proiecte specifice pentru a fi oferite investitorilor străini interesați. Între proiectele anunțate cu anticipație se află: diferite sectoare din turism, contracte de explorare pe risc în domeniul petrolului, prospecțiuni miniere, diferite posibilități în cadrul industriei nichelului și cobaltului, instalarea de surse de energie eoliană, producția de panouri solare, producția de recipiente/ambalaje din plastic, producția de fiole pentru medicamente, etc. Forma de societate agreată de autorități este societatea mixtă.

b. Concesionări, Privatizări și altele.-

Nu sunt prevăzute în actuala legislație.

c. Sectoare potențiale pentru investiții străine.-

Prioritățile guvernului cubanez sunt axate pe acele sectoare care implică reducerea importurilor. Cum însă Cuba este o țară foarte dependentă de exterior, aproape toate sectoarele sunt potențiale pentru realizarea de investiții străine.

VII. IMPORTURILE – REGIMUL DE COMERȚ EXTERIOR

1. Formalitățile de import

În Cuba nu există regimuri de import diferențiate, fiind necesară, în orice caz, obținerea licenței de import, emisă de Ministerul Comerțului Exterior și Investiții Străine. Aceste licențe care, în multe cazuri, au forma unor licențe globale, se acordă în exclusivitate, unui număr limitat de întreprinderi cubaneze și mixte pentru fiecare produs în parte.

Acest aspect, împreună cu controlul exclusiv al firmelor de stat asupra vânzărilor cu amănuntul, face imposibil accesul firmelor străine la toate canalele de import și distribuție. Nici unei firme străine, că are sau nu domiciliul comercial în Cuba, nu i se acordă licență de import. Există unele excepții cum ar fi cazul importurilor temporare.

2. Taxele vamale și Regimurile economice vamale

Sistemul tarifar cubanez a fost aprobat prin Decretul Lege 124 din 1990 și completat prin reglementarea Nr. 4/2007 a Ministerului Finanțelor și Prețurilor și Ministerului Comerțului Exterior care stabilește taxele vamale. Tariful vamal, care este ad valorem, îndeplinește rolul de colectare de fonduri sau de apărare comercială, însă într-o formă destul de moderată, motiv pentru care nu reprezintă un obstacol grav în calea exporturilor către Cuba. Taxa vamală medie pentru țările membre OMC este în jur de

10%. Numai când există producție locală pentru unele produse sensibile se aplică taxe mai mari care pot ajunge până la 30%. Taxa vamală se poate plăti în pesos cubanezi neconvertibili sau în CUC's, după tipul de întreprindere care realizează importul. În cazul societăților mixte (cu partener străin), plata se face numai în devize sau CUC's, ceea ce implică un dezavantaj comparativ față de întreprinderile cubaneze care pot plăti în moneda națională.

Ca un impozit indirect aplicat vânzărilor cu amanuntul de produse de consum în CUC's, trebuie menționat că întreprinderile de stat care comercializează aceste produse, aplică adaosuri comerciale între 80% (pentru produsele locale) și 240% (pentru produsele de lux).

Zonele libere au fost aprobate în perioada anilor '90 și au fost de mare interes pentru firmele străine care s-au instalat în zona liberă cu scopuri comerciale și nu productive. Ca urmare, în 2005 guvernul cubanez a luat măsura, fie de închidere, fie de transformare a acestora în parcuri industriale.

În 2013 s-a creat Zona Specială de Dezvoltare Mariel (ZED Mariel) care are reglementări diferite și care permite prezența firmelor străine cu scop productiv în condiții diferite. Nu este necesar să se asocieze cu o firmă de stat cubaneză pentru a se instala în ZED Mariel. Bineînțeles, nu este o Zonă Liberă, astfel, tot ce se produce în Mariel este considerat produs național și poate fi vândut în teritoriul național persoanelor juridice cubaneze (nu se permite vânzarea către persoanele fizice). Taxele vamale, dacă există, se plătesc de către firmele instalate în zonă, deși sunt prevăzute în regimuri speciale pentru acele produse care au destinație către export.

3. Norme și cerințe tehnice

Importul este limitat și facut exclusiv de firmele de stat care pot fi destinatarii finali ai produselor sau prin intermediul altor firme care nu au licență de import, distribuind bunurile importate între firmele care oferă servicii (hoteluri, restaurante etc). De asemenea, firmele mixte și firmele instalate în Mariel pot, în principiu, să importe doar acele produse care sunt necesare pentru realizarea produselor lor.

Entitatea care propune, organizează și execută în practică politica statului în materie de standardizare, metrologie și calitate este Oficiul Național de Standardizare (www.nc.cubaindustria.cu), condus de Ministerul Științei, Tehnologiei și Mediului Înconjurător. Reprezintă țara în fața organismelor și organizațiilor internaționale și regionale în activitățile de standardizare, metrologie și calitate, asumându-și obligațiile și angajamentele derivate din acestea și controlează participarea economiei naționale la elaborarea și adoptarea de norme ale acestor organisme și organizații internaționale, precum:

Organizația Internațională de Standardizare (ISO)

Comisia Codexului Alimentar (Codex)

Organizația Internațională de Metrologie Legală (OIML)

Comisia Electrotehnică Internațională (IEC)

Biroul Internațional de Greutăți și Măsuri (BIPM)

Comisa Panamericana de Norme Tehnice (COPANT)

Cooperatia Interamericana de Acreditare (IAAC)

Cooperația Internațională de Acreditare a Laboratoarelor (ILAC)

Cooperația Euroasiatică a Instituțiilor Naționale de Metrologie (COOMET)

Fundația Iberoamericana pentru Managementul Calității (FUNDIBQ)

Obstacole Tehnice în Calea Comerțului al OMC (OTC/OMC)

Există unele reglementări tehnice pentru importul unor produse concrete (unele echipamente electrice sau mecanice care trebuie probate în laboratoare de tropicalizare sau, în cazul alimentelor și cosmeticelor), fiind obligatorie obținerea Registrelor Sanitare. Registrul Sanitar se obține prin trimiterea de mostre și caracteristici tehnice ale produsului la Institutul Național de Igienă a Alimentelor din Cuba.

4. Reglementari de încasări și plăți la exterior

Reglementările financiare actuale, în realitate, sunt o barieră netarifară. Din anul 2009 s-a introdus un nou mecanism pentru distribuția de valută, numit Capacitate de Lichidități în Devize (CL). Un Comitet, din care fac parte Banca Centrală și Ministerul Economiei și Planificării, în măsura disponibilităților de devize, atribuie fiecărui minister și organism statal o cantitate de devize care constituie disponibilitatea acestora pentru luna următoare. Ministerele și organismele de stat, la rândul lor, împart aceste devize limitate întreprinderilor subordonate, funcție de necesități și de prioritățile de primă urgență.

Toate operațiunile financiare realizate din vara anului 2009, independent de formatul utilizat (acreditiv, poliță, transfer contra documente, etc.), trebuie să aibă un CL anterior aprobat pentru ca operațiunea să fie fiabilă și să existe o garanție că, în principiu, există devizele convertibile disponibile pentru cumpărarea respectivă, ca asigurare a încasării contravalorii mărfii/servicului.

Experiența arată ca pot exista întârzieri în efectuarea plăților și chiar neplata mărfurilor la care se adaugă experiența din trecut cu blocarea transferurilor de devize în exterior, ceea ce implică faptul că o firmă străină poate încasa în Cuba, în contul sau bancar, dar nu poate transfera suma în exterior sau plăti exportatorii. Prin înființarea CL se pretinde controlarea acestui gen de situații.

Firmele străine au căutat diferite mecanisme pentru a opera în aceste condiții de risc. Dintre acestea menționăm: stabilirea unui plafon maxim al creditului acordat clienților cubanezi, operarea din antrepozite vamale sau contracte în consignație, care permit o mai mare fragmentare a cererilor și livrărilor, controlarea riscului la zi și un control mai bun al încasarilor.

În ceea ce privește creditul pe termen scurt, există diferite instituții oficiale și private care îl acorda. Între cele private sunt băncile și companiile financiare stabilite în Cuba.

În ceea ce privește creditul pe termen mediu și lung, situația generală este similară. Cuba nu este membru a niciuneia din instituțiile financiare internaționale multilaterale precum FMI, Banca Mondială sau Banca Interamericană de Dezvoltare. Creditul privat pe termen mediu sau lung se acorda pentru a finanța proiecte cu garanții cu scheme financiare de tipul “project finance” sau “escrow accounts”. Sunt utile pentru sectoare precum turism, minerie sau energie care pot genera valută. O ultimă considerație este evitarea plăților în US\$ sau transferul printr-un corespondent din SUA deoarece legea embargoului blochează plata.

5. Achiziții publice

În ciuda naturii centralizate a economiei, nu există o reglementare specifică în ceea ce privește achizițiile publice. În general, există contracte tip, elaborate de Ministerul Comerțului Exterior și Investiției Străine. Clauzele contractului sunt negociabile. Normal, contractările se realizează prin negocieri directe cu o listă restransă de furnizori, care obligatoriu trebuie să fie înscrși în *Cartera de Proveedores*, corespondenta fiecărei firme de stat. Tendința actuală este de a se încheia contracte direct cu fabricile și de a elimina intermediarii (ceea ce nu este posibil în toate cazurile). În mod excepțional se organizează concursuri deschise și publice, asimilate cu licitațiile internaționale, cu condiții prestabilite. Acest lucru are loc atunci când timp intermediază un asociat străin și impune acest lucru sau în cazul proiectelor finanțate prin programe de ajutor al Națiunilor Unite, Uniunii Europene sau donatori bilaterali.

VIII. INVESTIȚII STRĂINE/FACILITAȚI PENTRU INVESTIȚII

Investițiile străine au apărut la sfârșitul anilor '80 ca un răspuns necesar la noua situație economică și au fost impulsionate în perioada anilor '90 prin Legea 77/1995, care permite investiții în aproape toate sectoarele, mai puțin în sănătate, educație și apărare.

În realitate există și alte sectoare, cum ar fi comerțul cu amănuntul și alte sectoare de interes național. Participarea străină într-o societate mixtă, în general, se autorizează pentru o participare de 49%, restul de 51% este participarea firmei de stat locală.

Principala variabilă care trebuie avută în vedere de investitorii străini este caracterul centralizat al economiei și faptul că statul stabilește prioritățile economice și obiectivele fiecărei întreprinderi. Prin urmare, relațiile investitorilor străini cu instituțiile publice sunt esențiale, atât din punct de vedere al realizării investiției cât și al obiectivelor de zi cu zi a întreprinderii.

Având în vedere necesitatea de modernizare a infrastructurii economice, există multe sectoare de interes pe termen mediu și lung, de la agricultura, la servicii și industrie.

Pentru moment, principalele investiții străine s-au concentrat în turism, industria ușoară, energie (petrol și electricitate), minerie (nichel), ciment, industria sideromecanică, industria alimentară, agricultură (tutun) și telecomunicații.

În sectorul agricol, creșterea animalelor și pescuit există multe oportunități pe termen lung pentru acoperirea cererilor de consum local și ale turismului, substituind importurile, de care țara este în prezent foarte dependentă.

În industria alimentară există diferite întreprinderi mixte.

În minerie și metalurgie cele mai bune oportunități se află în domeniul nichelului, cu o puternică prezentă canadiană și cu investiții chinezești aprobate. În domeniul energiei, există oportunități în generarea de electricitate pe bază de pacură, gaz sau biomasa, energia eoliana, solara sau fotovoltaica. Industria sidermeccanică de asemenea, oferă multe oportunități pentru îmbunătățirea tehnologiei.

În servicii, pe termen lung, există bune oportunități datorită slabei dezvoltări a majorității sectoarelor și nedeschiderea altora. În comunicații și servicii financiare, investițiile străine au apărut în diferite arii. În turism există oportunități pentru construirea de hoteluri în regim de societăți mixte și de administrare a hotelurilor proprietate a statului cubanez.

Activitățile extra hoteliere (restaurante, parcuri tematice, terenuri de golf, etc.) reprezintă alt sector potențial în care guvernul cubanez a manifestat interes în ultimul timp.

A fost creat Departamentul de Promovare Comercială și Dezvoltare Industrială, aparținând de Camera de Comerț a Cubei și responsabil cu promovarea investițiilor în domeniile în care țara este interesată. Acest Departament pregătește un portofoliu de investiții care va cuprinde proiecte concrete pentru a fi prezentate investitorilor străini.

În momentul în care se intenționează realizarea unei investiții în Cuba, trebuie avute în vedere următoarele aspecte:

- a) negocierile sunt de multe ori lente și birocratice. Prin urmare este indicat să se verifice interesul real al autorităților cubaneze înainte de a continua cu negocierile care pot fi lungi și complexe, respectiv să se cunoască opinia Ministerului Comerțului Exterior și Investiției Străine precum și a Departamentului de Promovare Comercială și Dezvoltare Industrială din cadrul Camerei de Comerț a Cubei;
- b) negocierea și semnarea acordului trebuie să se refere la costurile în detaliu care urmează să fie suportate: infrastructura, furnizarea de materii prime și servicii consumabile, transport, comunicații, personalul local, autorizațiile, impozitare, etc.
- c) în cele din urmă, este recomandabil o consultanță de specialitate care să clarifice toate punctele în negociere și să faciliteze semnarea documentelor.

1. Cadrul Legal

Investiția străină în Cuba este reglementată de legea 118/2014 care stabilește posibilitatea de a primi investiții străine, practic, în toate sectoarele. Legea impune o aprobare individuală și specifică pentru fiecare proiect de investiții care se prezintă. În realitate s-au aprobat doar societăți mixte cu o participare străină de maxim 49 – 50% și în caz excepțional o participare străină de 100%.

Investițiile pot lua forma de societăți anonime cu capital integral străin (cazuri foarte rare), întreprinderi mixte (societăți anonime cu capital 50%-50%) sau contracte de asociere economică internațională (fiecare parte rămâne cu personalitatea sa juridică/nu se formează o nouă persoană juridică). Întreprinderile se creează pe perioade de 10 până la 25 de ani, cu posibilitate de reînnoire pe o nouă perioadă sau se lichidează dacă nu mai există interes pentru ambele părți.

Ministerul Comerțului Exterior și Investiției Străine coordonează negocierile cu posibili parteneri străini, împreună cu Departamentul de Promovare Comercială și Dezvoltare Industrială (DPCDI) din cadrul Camerei de Comerț a Cubei.

Investitorul străin se poate adresa direct DPCDI pentru a fi ajutat în canalizarea proiectului, o dată ce a fost confirmat interesul guvernamental pentru acesta. Când este vorba de o investiție 100% cu capital străin trebuie să se obțină și aprobarea ministerului responsabil de sectorul în care urmează să se facă investiția.

Între investițiile străine din Cuba se includ și Cooperările în Producție și Contractele de Administrare. Cooperările în Producție sunt contracte între o întreprindere cubaneză și o firmă străină, pentru realizarea în comun de activități productive. Pentru că, începând din 2004 s-au limitat foarte mult avantajele firmelor străine, numărul acestor cooperări în producție a scăzut foarte mult, în prezent funcționând doar 14.

În ceea ce privește Contractele de Administrare, acestea se pot pune în practică în mai multe sectoare, însă aproape toate s-au realizat în sectorul turism și presupun administrarea unui hotel cubanez de către un lanț de hoteluri din străinătate.

2. Repatrierea capitalului/ controlul schimbului de valută

Legea 118/2014 a investițiilor străine stabilește că statul garantează investitorului străin transferul liber în exterior, în moneda liber convertibilă, fără plata de impozite sau alte taxe legate de respectivul transfer, pentru:

- a) utilități nete sau dividende obținute din investiție;
- b) sumele pe care va trebui să le primească investitorul în cazul vânzării participării sale, finalizarea perioadei de valabilitate a întreprinderii sau exproprierii pe motive de necesitate publică sau interes social.

De asemenea, în cazul cetățenilor străini care prestează servicii în orice formă de întreprindere relaționată cu o investiție străină și dacă nu sunt rezidenți permanenți în Cuba, au dreptul de a transfera în exterior salariile pe care le primesc, conform sumelor și reglementărilor Bancii Centrale a Cubei.

3. Stimulente pentru investiții

Filozofia Cubei, referitoare la investițiile străine, nu este cea obișnuită din alte țări. Aici este vorba de "autorizarea investiției străine", supusă aprobării punctuale a acesteia funcție de necesitățile și interesele țării și nu de un sistem de stimulente pentru investițiile străine. Prin urmare nu există stimulente generale pentru firmele străine care intră pe piață. Totuși, legea investițiilor străine permite exonerări fiscale și tarifyare temporare, precum și regimuri speciale pentru unele investiții, doar dacă există interes guvernamental pentru acestea. În orice caz, totul este supus negocierii între părți.

4. Stabilirea de companii

În momentul instalării în Cuba trebuie stabilit dacă se face cu scop productiv (care implică asocierea cu o întreprindere de stat cubaneză) sau cu scop comercial (cumpărarea sau vânzarea de produse în Cuba, pentru care nu este necesară asocierea cu o întreprindere cubaneză).

Formalitățile de instalare în cele două cazuri sunt diferite. În cazul activității productive în Cuba, sunt valabile cele menționate anterior la capitolul referitor la investițiile străine în Cuba. În cazul activităților comerciale, formele cele mai utilizate de stabilire în Cuba sunt: sucursala, contractul de agenție și consignația mărfurilor.

4.1. Reprezentanța comercială (cunoscută sub numele de Sucursală în Cuba), este forma cea mai uzuală de implementare pentru o firmă străină care exportă sau importă produse din Cuba.

La deschiderea unei sucursale în Cuba, nu i se dă dreptul acesteia să importe sau să exporte direct, nici să distribuie sau să transporte marfuri pe teritoriul național. Licențele sucursalelor se aprobă pentru un nomenclator concret de produse, care sunt singurele pe care le poate vinde. Între cerințele pe care trebuie să le îndeplinească firma străină pentru a deschide o sucursală sunt:

- firma străină să aibă minim 5 ani de la înființare și un capital social de minim 50.000 US\$;
- firma străină să aibă cel puțin 3 ani de relații comerciale cu Cuba, cu valori ale vânzărilor superioare la 500.000 US\$/an;
- trebuie să prezinte o serie de "garanții comerciale" unor întreprinderi sau organisme cubaneze, acceptate la cel mai înalt nivel, pentru a sprijini deschiderea sucursalei. Licența are o valabilitate de 5 ani și posterior se reînnoiește pe perioade de 3 ani.

4.2. Altă posibilitate de implementare este folosirea unui Agent Comercial care promovează operațiuni în numele unei firme străine. Agentul este o întreprindere cubaneză, specializată pe sectoare economice concrete care, la fel ca sucursala, nu poate realiza direct operațiuni de import.

În decadele trecute existau mai multe întreprinderi care acționau ca agenți comerciali pentru firmele străine. În prezent, marea lor majoritate s-au grupat într-una singură denumită "Representaciones Platino", aparținând Ministerului Comerțului Exterior și Investiției Străine.

Nu există legislație și nici nu sunt autorizați Agenții comerciali individuali.

4.3 Depozitele vamale (*in bond*) sunt magazine situate pe teritoriul cubanez, dar asimilate unei zone libere cu specific comercial și nu productiv, în care firmele străine pot depozita marfa, și de aici gestionează vânzările către importatorii cubanezi, care plătesc taxele vamale la momentul cumpărării marfii. Pot solicita depozite vamale doar acele firme străine care au un alt tip de stabilire comercială aprobată (sucursala și/sau agent).

4.4. Contractele de consignație sunt forme de stabilire pe piață, foarte folosite în ultimii ani. Firma străină (Expeditor) livrează unei întreprinderi de stat cubaneze (Destinatar) marfuri care vor fi lichidate periodic, pe măsură ce se comercializează. Plățile se

realizează în conturile bancare din Cuba ale Expeditorului și dacă nu se dispune de un CL aprobat, banii există în băncile din Cuba dar nu pot fi transferați în exterior, din acest motiv contractele în consignație traversează serioase dificultăți în ultima perioadă.

5. Tipuri de societăți

Formele de societăți cele mai frecvente, pentru firmele străine care se instalează în Cuba, din punct de vedere productiv, sunt: societățile mixte, asociații economice internaționale, cooperarea în producție și contractele de administrare, explicate anterior.

6. Proprietatea intelectuală

Oficiul Cubanez de Proprietate Industrială (www.ocpi.cu), aparținând de Ministerul Științei, Tehnologiei și Mediului Înconjurător (CITMA), este entitatea care reglementează activitatea legată de proprietatea industrială, registrele de mărci și patente. Firmele străine care doresc să-și protejeze mărcile și patentele pe piața cubaneză pot să o facă prin intermediul unor birouri de avocați, specializate în acest sector (Lex, Claim, Consultoría Jurídica y Conas).

IX. SISTEMUL FISCAL

1. Structura generală

Legea 113/2012 este baza sistemului de impozitare cubanez. Stabilește o serie de impozite, taxe și contribuții. Conform legii sunt obligați să plătească impozite, următorii:

- a) persoanele fizice și juridice de naționalitate cubaneză;
- b) persoanele fizice și juridice străine, în conformitate cu o obligație fiscală generată pe teritoriul Republicii Cuba. Sunt scutite de la prevederile acestei legi: societățile mixte, asociațiile economice, cooperările în producție și contractele de administrare hotelieră care se supun legislației specifice lor, conținută în legea 113/2012.

Se consideră din surse cubaneze, veniturile obținute din activitățile desfășurate, bunuri sau drepturi folosite din punct de vedere economic în Republica Cuba.

2. Sistemul impozitiv

Impozitele, taxele și contribuțiile sunt reglementate de Legea 113/2012 și, în cazul investițiilor străine, de Legea 118/2014.

3. Impozite

3.1. Societăți

Legea 113 stabilește un impozit asupra veniturilor la care sunt obligate persoanele juridice cubaneze și străine, indiferent de forma de organizare sau regimul de proprietate, care desfășoară pe teritoriul Cubei activități comerciale, industriale, construcții, financiare, agrozootehnice, piscicole, de servicii, miniere sau extractive în general și oricare altă activitate cu caracter lucrativ.

Persoanele juridice cubaneze sunt obligate să plătească impozit asupra tuturor veniturilor, indiferent de țara de proveniență, în timp ce persoanele juridice străine doar asupra veniturilor obținute în Cuba.

Rata de impozitare este de 35% asupra venitului net impozabil. Plata se face conform unei declarații pe proprie răspundere în trimestrul următor perioadei de expirare a termenului de plată.

3.2. Persoane fizice

Prin Legea 113 se stabilește un impozit pe veniturile persoanelor fizice.

Persoanele fizice cubaneze trebuie să plătească acest impozit pentru toate veniturile obținute, indiferent de țara de origine a acestora, inclusiv persoanelor fizice străine care nu sunt rezidente în Cuba, pentru veniturile obținute în Cuba, pentru anul fiscal respectiv.

Plata se face în moneda națională sau în devize, după cum este cazul; străinii platesc numai în devize.

Baza de impozitare este formată din următoarele venituri:

- a) venituri din activități comerciale: venituri obținute din munca proprie sau a angajaților, activități intelectuale, artistice, de creație, interpretare, etc.;
- b) câștiguri de capital: veniturile obținute ca dividende și participări la beneficiile întreprinderilor, închirierea de bunuri proprii mobile și imobile;
- c) venituri în moneda liber convertibilă, inclusiv cele provenite din salarii și pensii;
- d) alte surse, nementionate mai sus care generează venituri.

Nu se impozitează:

- a) trimiterile de bani, ca ajutor familial, care se primesc din exterior;
- b) retribuțiile funcționarilor diplomatici străini acreditați în Republica Cuba, primite de la guvernele respective, când există reciprocitate de tratament a diplomaților cubanezi;

c) retribuțiile străinilor, reprezentanți ai organismelor internaționale, din care Cuba face parte și,

d) donațiile către statul cubanez sau către instituții care nu au caracter lucrativ.

Persoanele fizice sunt obligate să prezinte o Declarație pe proprie răspundere asupra veniturilor obținute, în fiecare an.

Persoanele fizice străine sunt supuse unui impozit pe venit de 15% din totalul veniturilor, în CUC.

3.3. TVA (IVA)

Nu există TVA în Cuba.

3.4. Altele

Impozit pe vânzări- se aplică asupra bunurilor destinate folosinței și consumului care fac obiectul vânzării – cumpărării, importate sau produse în Cuba (impozit ce se aplică doar o singură dată). Sunt exceptate materiile prime pentru industrie sau bunurile destinate exportului.

Impozit special pe produse – Se aplică bunurilor destinate folosirii sau consumului (mai puțin cele destinate exportului) precum: băuturi alcoolice, țigari, tutun, combustibil, autovehicule, electrocasnice și articole de lux.

Impozite asupra serviciilor publice – se aplică asupra serviciilor publice de telefonie, radiotelegrafie, de electricitate, apă, transport, gastronomice, de cazare și recreere, sau alte servicii care se prestează pe teritoriul național.

Impozite asupra proprietății sau posesiei anumitor bunuri – Impozite asupra locuințelor, fermelor, ambarcațiunilor, etc.

Impozit pe terenurile virane care, nejustificat, nu se folosesc.

Impozit pe transportul terestru – se aplică asupra proprietății vehiculelor de transport terestru (afectează și persoanele străine).

Impozit de transfer de proprietate sau moștenire – grevează bunuri mobile sau imobile.

Impozit asupra documentelor – timbre fiscale

Impozit pentru folosirea forței de muncă – se aplică pentru folosirea forței de muncă angajată și este plătit de orice persoană fizică sau juridică, cubaneză sau străină. Baza impozabilă este formată din salarii, sporuri și alte remunerații plătite angajaților. Rata impozabilă este 25%

Impozit pentru folosirea sau exploatarea resurselor naturale și pentru protecția mediului înconjurător.

Contributie pentru securitatea socială.

Taxa de șosea - se stabilește o taxă de șosea la care sunt obligați conducătorii cubanezi sau străini de vehicule.

Taxa de aeroport – se plătește în moneda liber convertibilă și numai pentru zborurile internaționale.

Taxa pentru anunțuri și propaganda comercială – se aplică tuturor persoanelor fizice sau juridice, cubaneze sau străine, care așează placi, afișe, postere, banere, panouri publicitare în scop de propagandă și publicitate comercială.

3.5. Tratatamentul fiscal al investițiilor străine

Investițiile străine sunt reglementate prin legea 118/ 2014 și prin DL 313/13 pentru firmele înființate prin Legea Investițiilor Străine sau pentru firmele înființate în Zona Specială de Dezvoltare Mariel.

X. SISTEMUL FINANCIAR

Principalele elemente ale sistemului financiar sunt:

1. Banca Centrală care inițial avea atribuții de politică monetară și supraveghere bancară precum și administrarea finanțelor externe ale țării dar care, în prezent, s-a transformat, împreună cu Ministerul Economiei și Planificării în principala instituție de politică economică și de control financiar și administrativ a întreprinderilor cubaneze și străine.

2. Un sistem de bănci comerciale care au diferite specializări pe produse și segmente de piață dar care aplică în practică normele stabilite de Banca Centrală în ceea ce privește rata dobânzilor și comisioanele, motiv pentru care nu există practic nicio concurență între ele.

- Banco Popular de Ahorro, care are rețeaua cea mai extinsă de sucursale în țară și este instituția aferentă depozitelor bancare ale persoanelor fizice.
- Banco Financiero Internacional care operează în devize și este principala bancă pentru tranzacțiile comerciale.
- Banco Nacional de Cuba, depozitarul datoriei externe a Cubei .
- Banca Internațională de Comerț S.A. (BICSA)

- Banca de Investiții Internaționale,
- Banca Metropolitană
- CADECA (Casele de schimb)

3. Un sistem de asigurari dependent de Ministerul Finanțelor compus din Grupo CAUDAL, care reunește firmele de asigurari: ESICUBA, ESEN, INTERMAR, ASISTUR si INTERHOLDING.

4. O serie de entități financiare mixte în cadrul cărora se asociază o bancă cubaneză cu o bancă străină. Realizează operațiuni de finanțare cu sprijinul băncii sau instituției financiare străine. Activitatea acestora se concentrează în sectoarele cele mai dinamice ale economiei naționale și care pot prezenta garanții dincolo de riscul de țară.

5. Reprezentante ale băncilor străine. Actionează ca birouri de reprezentare a intereselor băncii principale având în vedere că nu pot opera direct pe piața financiară cubaneză. Dintre acestea menționăm: Caja Madrid, Banco de Sabadell, BBVA, Caja de Ahorros del Mediterráneo.

XI. LEGISLAȚIA MUNCII

Există diferite norme care reglementează legislația muncii în Cuba. Ne vom referi doar la cele legate de firmele și oamenii de afaceri străini și care afectează persoanele particulare sau firmele care doresc să se stabilească în Cuba.

Orice lucrator străin, contractat să lucreze în Cuba, fie de către un organism local, o societate mixtă sau o sucursală a unei firme străine, are nevoie de un permis de muncă care trebuie solicitat Ministerului Muncii din Cuba.

Solicitarea și formalitățile pentru permisul de muncă trebuie făcute de întreprinderea care îl contractează. Permisul trebuie actualizat în fiecare an.

Cuba nu este semnatară a unor acorduri internaționale de Asigurări Sociale. Lucrătorii străini nu sunt incluși în regimul local de asigurari sociale de care beneficiază, în exclusivitate, doar lucrătorii cubanezi.

De la 1 mai 2010 este obligatoriu ca orice lucrator străin, cu permis de munca în Cuba, sa aibă o asigurare privată pentru asistență medicală în țară. Această asigurare se poate contracta direct în Cuba cu compania Asistur (www.asistur.cu)

Formalitățile ca o firmă străină cu sediul în Cuba să contracteze personal local sunt destul de specifice. Nu există contractarea directă, firma străină trebuind să contacteze firma de stat angajatoare (PALCO) care facilitează oferirea de forță de muncă firmei străine. Firma străină plătește lunar în CUCs agenției locale un tarif stabilit prin norme

de stat, pentru fiecare categorie profesională și fiecare tip de întreprindere. Agenția plătește lucratorului cubanez un salariu în monedă neconvertibilă, echivalent cu cca. 5% din tariful plătit de firma străină agenției de stat.

1. Contractele

Cum s-a menționat, firmele străine, atât în cazul societăților mixte cât și a filialelor, nu pot contracta direct forță de muncă locală ci prin intermediul unor agenții de stat. Acest fapt împiedică firma străină să ia decizii proprii de selectare a personalului sau de concediere.

Un alt aspect al contractului de muncă pentru personal cubanez se referă la contractarea personalului pentru lucrul în exterior. Nici în acest caz nu există posibilitatea contractării directe, libere de către firma străină ci se folosește intermedierea unei firme de stat cubaneze care verifică contractele și stabilește condițiile. Și în acest caz, salariile plătite de firma străină nu sunt primite integral de personalul contractat, o parte fiind reținută de firma cubaneză angajatoare.

2. Lucratorii străini

Străinii care lucrează în Cuba au nevoie de un permis de muncă, acordat de Ministerul Muncii. Formalitățile pentru obținerea permisului pot fi realizate prin Camera de Comerț a Cubei în cazul filialelor firmelor străine, prin Banca Centrală a Cubei în cazul angajaților din sistemul bancar sau prin ministerele sectoriale corespunzătoare în cazul societăților mixte, cooperarilor în producție sau contractelor de administrare.

3. Salarii, ore de lucru

Săptămâna de lucru este de 44 ore.

Salariile pentru marea majoritate a populației sunt între 18 și 20 €/lună

4. Relațiile colective, sindicate, grevă

Există un singur sindicat autorizat, Centrala Muncitorilor din Cuba (CTC), care răspunde orientărilor guvernamentale. Deși pot fi prevăzute, în practică nu există cazuri de greve.

5. Asigurarea socială

Asigurarea socială pentru muncitorii cubanezi, angajați de firmele străine, se plătește de către firma străină ca parte din salariul global, aportat întreprinderii de stat angajatoare.

XII.TARGURI SI EXPOZITII

Târgul de Carte - Februarie

Festivalul de la Havana (Tutun) – Februarie

Târgul Agrozootehnic - Martie

Târgul de Construcții (FECONS) - Aprilie (la fiecare doi ani)

Sănătate pentru toti - Aprilie (la fiecare doi ani)

Târgul Internațional pentru alimente - mai

Târgul de Turism - Mai

Târgul Internațional de la Havana (Multisectorial) - Noiembrie

Târgul de Artizanat - Decembrie

XIII. INFORMAȚII PRACTICE

1. Informații generale

1.1. Formalități de intrare și ieșire

Pentru a intra în Cuba este nevoie de viza. Viza obișnuită este cea turistică care se acorda pentru o perioadă de 30 de zile, cu posibilitate de prelungire pentru încă 30 de zile. Pentru afaceri este nevoie de o viza exploratorie (dacă nu există afaceri comerciale anterioare) sau o viză comercială. Desi unii oameni de afaceri pot să nu aiba probleme când călătoresc cu viza turistică, există posibilitatea de a nu fi primiți de întreprinderile cubaneze la negocieri dacă nu au viză exploratorie sau viză comercială.

Toate vizele se obțin de la Ambasada Republicii Cuba la București. Pentru ieșirea din țară nu sunt necesare alte formalități decât cele vamale și plata taxei de aeroport de 25 CUC. În schimb, străinii rezidenți în Cuba (cu excepția unor reprezentanți de sucursale comerciale și directori de societăți mixte), au nevoie de un permis de ieșire din țară care se obține contra unei plăți la autoritățile cubaneze de emigrare.

De la 1 mai 2010, în aeroporturi, la intrarea în țară, se cere o asigurare de călătorie care să acopere evenimentele neprevazute ce s-ar putea produce pe teritoriul cubanez. Aceasta asigurare de călătorie se poate cumpara și din aeroport, la sosire.

1.2. Ora locală, perioada de vacanță și zile de sărbătoare

Există o diferență orară de 7 ore cu România.

Perioada obișnuită de vacanță este în lunile iulie și august

Zilele de sărbătoare sunt: 1 Ianuarie, Vinerea Mare, 1 Mai, 26 Iulie, 10 Octombrie și 25 Decembrie.

1.3. Orarul de lucru

Orarul de lucru începe devreme, fiind posibilă realizarea de întâlniri începând de la 8:30 a.m. până la 5:00 p.m. Zile nelucratoare sunt duminicile și fiecare a doua sâmbătă. În mod excepțional se pot organiza întâlniri de lucru sâmbăta dimineața.

Magazinele funcționează în intervalul 10.00 a.m. - 19.00 p.m., în timp ce bancile sunt deschise de la 8.30 a.m. la 15.30 p.m. În ultima zi din luna, băncile sunt deschise publicului până la ora 12:00.

1.4. Comunicațiile

Telecomunicațiile –accesul în exterior din rețeaua cubaneză funcționează cu mari deficiențe.

Tarifele au fost reduse substanțial. În prezent, o convorbire cu Europa din Cuba costă 6 US\$/min de la telefonul fix și 2 US\$ de la mobil. Telefoanele mobile pot funcționa în Cuba prin sistemul “roaming”.

Telefonia mobilă se dezvoltă tot mai mult. Din 2008 s-a permis persoanelor particulare cubaneze să aibă telefoane mobile. Tarifele de conectare sunt mari.

Comunicațiile prin poșta electronică funcționează bine. Principalele hoteluri au centre de afaceri unde există acces la Internet.

Comunicațiile aeriene – Principalele companii care zboară între Cuba și Europa sunt: Iberia, Air Europa, Cubana de Aviación, Air France, Virgin Atlantic, Condor, KLM, Lufthansa.

AIR France și KLM : Centro de Negocios Miramar, Edificio Santiago; 5ª Ave. esq.76. Tel. (537) 206 44 44. mail.cto.hav@airfrance.fr

IBERIA: Centro de Negocios Miramar, Edificio Santiago; 5ª Ave. esq.76. Tel: (537) 204 3444; 204 3445. Fax: (537) 204 3461. havuu@iberia.es

AIR EUROPA: Centro de Negocios Miramar, Edificio Santiago; 5^a Ave.esq. 76. Tel: (537) 204 6904. Fax: (537) 204 6905. ofic.cuba@aireuropa.com

1.5. Moneda

În Cuba există 2 monede, pesos-ul cubanez convertibil (CUC) și pesos-ul cubanez neconvertibil (CUP). CUP este moneda în care se realizează anumite tranzacții interne

și în care se plătesc salariile și pensiile. CUC are valoare doar în interiorul Cubei. A fost creat în decada anilor ' 90 și până în 2005 era la paritate cu dolarul american. În 2005 s-au produs două reevaluări. Pe de o parte s-a produs o reevaluare de 7% a pesosului cubanez (CUP) față de pesosul convertibil (CUC) și, pe de altă parte, pesos-ul convertibil (CUC) a fost reevaluat cu 8% față de dolar și cu același procent față de celelalte valute, ajungându-se la o paritate de schimb de 1 CUC = 1,02 US\$ (1 CUC = 24 CUP).

Este recomandat să se efectueze schimbul valutar doar în locuri autorizate (bănci, case de schimb și hoteluri).

Din 2005, utilizarea dolarului în Cuba este penalizată; în momentul efectuării schimbului în monedă locală, în afara cursului de schimb și comisioanelor, se încasează o penalizare de 10%. Prin urmare nu este recomandat să se călătorească în Cuba cu dolari ci cu Euro. Euro se schimbă în moneda locală fără nici o penalizare. De asemenea, în anumite puncte turistice, euro se poate folosi direct ca moneda de plată.

Cartile de credit (care nu sunt emise în SUA sau de banci americane) sunt acceptate în principalele hoteluri și centre ca mijloace de plată dar se aplică un comision de cca. 12% , motiv pentru care sunt puțin folosite.

1.6. Limba oficială

Limba oficială este spaniola și nu există nici un tip de dialect sau limbă regională.

2. Alte date de interes

Măsuri de precauție sanitară – În general, Cuba este o țară cu un bun nivel de igienă și o climă plăcută. Totuși, este indicat să se ia măsuri de precauție cu consumul de apă. Se recomandă să se bea numai apă minerală îmbuteliată și folosirea soluțiilor contra țânțarilor. În ultimii doi ani s-au înregistrat multe cazuri de contaminare cu virusii Dengue și Zica. De la 1 mai 2010 este obligatoriu să se calătorească în Cuba cu asigurare medicală. Asigurarea se poate contracta și pe aeroporturile cubaneze de la compania de asigurări Asistur. Asistența sanitară pentru străini nu este gratuită. Medicamentele pentru străini se platesc în deize convertibile și sunt mult mai scumpe decât în Europa.

Siguranța publică – Siguranța publică este ridicată însă trebuie avut grijă cu furturile, asalturile pe stradă (în zone bine definite). Prezența poliției este constantă și Cuba este promovată ca o destinație sigură.

Școli – Învățământul este public și nu există școli private pentru populația cubaneză. Pentru străini există posibilitatea de a frecventa cele trei școli private din Havana: Colegio Spaniol, Colegio Francez și Colegio International (predare în limba engleză)

Curentul electric – Tensiunea este de 110V iar în hoteluri există și tensiune de 220V.

Sănătate – Asistența medicală este publică și gratuită pentru cubanezi. În situația străinilor rezidenți sau turiști, există diferite spitale care oferă asistență medicală contra plății în CUC sau în baza asigurării medicale contractate.

3. Adrese utile

3.1. În România

3.1.1 Ambasada Republicii Cuba în România

Cancelaria: București, Str. Nicolae Caramfil Nr.73, Intrarea Ghe. Simionescu, et.4, Sector 1

Telefon: (0040-21) 211.87.39; 211.87.95

Tel/Fax: (0040-21) 211.89.16

E-mail: embajada@embacuba.ro

Program de lucru: luni-vineri 9.00-17.00

Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar: Roberto Cesar Hamilton

3.1.2 Ministerul Afacerilor Externe

Adresa: Aleea Alexandru nr. 31, Sector 1, București, cod 011822

Telefon: (40 21) 319.21.08 sau 319.21.25

Fax: (40 21) 319.68.62 E-mail: relatii_cu_publicul@mae.ro

Departamentul Consular

Adresa: Aleea Alexandru nr. 24, sector 1, București

Telefon secretariat: (004) 021.319.68.70

Fax: (004) 021.319.68.69

E-mail: drco@mae.ro

Centrul Național de Vize

Telefon secretariat: (004) 021.232.55.07

Fax: (004) 021.232.55.78

E-mail: cnv@mae.ro

3.1.3 MINISTERUL PENTRU MEDIUL DE AFACERI, COMERȚ ȘI ANTREPRENORAT

Departamentul de Comerț Exterior și Relații Internaționale

Adresa: Calea Victoriei nr. 152, București, Sector 1

Telefon: 02140.10.504

Fax: 02140.10.594

E-mail: dgre@dce.gov.ro

3.2. În Cuba

3.2.1. Ambasada României în Republica Cuba

Adresa: Avenida 5ta A, no. 4407 , Miramar, La Havana
Telefon: 00-53-7- 214.49.22; 00-53-7-214.49.23
Telefon mobil: 00535 279 5760
Fax: 0053- 7- 214 4949
E-mail: havana@mae.ro
Ambasador: Gențiana ȘERBU

3.2.2. Principalele organisme ale Administratiei publice din Cuba

Camara de Comerț a Cubei - Calle 21 No. 661 e/ Paseo si A, Vedado, C. Habana. Tel: (537) 8381321/22/24. Fax: (537) 8326810.

relint@camara.com.cu / www.camaracuba.cu.

Ministerul de Comerț Exterior și Investiții Străine. Calle Infanta n° 16 esq.23, Vedado. Habana. Tel.: (537) 8380404. Fax: (537) 8380456.

maura.fernandez@mincex.cu / www.mincex.cu.

Ministerul Relațiilor Externe. Calle Calzada esquina a G,Vedado, C. Habana. Tel.: (537) 8364500. Fax: (537) 8328068

protocolo@minrex.gov.cu / www.cubaminrex.cu/

Departamentul de Promovare Comercială și Dezvoltare Industrială. Calle 21 No. 661 e/ Paseo y A, Vedado, C. Habana. Tel: (537) 8322693.

relint@camara.com.cu / www.camaracuba.cu

3.2.3. Organizații industriale și comerciale:

Cimex: distribuție comercială cu amănuntul, benzinării, imobiliar, logistică și transport, gastronomie, agenții de voiaj, și închirieri auto, muzica, fotografii și financiar. Edificio Sierra Maestra Calle 1^a y 0, Miramar, C.Habana. Tel.: (537) 2039486. Fax: (537) 2041201. www.cimexweb.com

Magazine(TRD): Distributie cu amanuntul a produselor de consum si alimentelor. Calle 3ra. y Final, edificio La Puntilla. Tel: (537) 201 2100.

Cubanacán: Hoteluri, agentii de voiaj si servicii conexe. Calle 23 n° 156 e/ N y O, Vedado, C.Habana. Tel.: (537) 8334090. Fax: (537) 8334090. www.cubanacan.cu

Copextel: electronica si tehnologie. Centro de Negocios Miramar, edif. Habana, Miramar, C.Habana. Tel.: (537) 2042699. Fax: (537) 2043491. www.copextel.com.cu

Centrul de Conferinte: Organizare evenimente si targuri, distributie cu amanuntul si hoteluri. Calle 146 No. 1107, Cubanacan, C. Habana Tel: (537) 2026011/ Fax: (537) 2041700 www.cpalco.com

3.2.4. Sanatate

Clinica Centrală Cira García. Calle 20 n° 4101 esq. A ave 41, Miramar, C. Habana.

Tel: (537) 2042673. Fax: (537) 2041633. www.cirag.cu

3.2.5. Hoteluri

Principalele hoteluri recomandate in calatorii de afaceri sunt:

Hotel Meliá Cohiba (*****), Calle Paseo e/ 1ª Y 3ª, Vedado, C. Habana. Tel: (537) 8333636.

Fax: (537) 8333946. reservas1.mco@solmeliacuba.com.

Hotel Meliá Habana (*****), Ave 3ª e/ 76 y 80, Miramar, C. Habana. Tel: (537) 2048500.

Fax: (537) 2043902. melia.habana@solmelia.com.

Hotel NH Parque Central (*****), Calle Neptuno e/ Prado y Zulueta, Habana Vieja, C. Habana. Tel: (537) 8606627. Fax: (537) 8627934. reservations@nh-hoteles.cu.

Hotel Tryp Habana Libre (****), Calle L entre 23 y 25, Vedado, C. Habana. Tel: (537) 8346100. Fax: (537) 8346366. ventas1.thl@solmeliacuba.com.

Hotel Occidental Miramar (****), Ave. 5ª Y 72, Miramar, C. Habana.

Tel: (537) 2043584. Fax: (537) 2043583. reserva@miramar.co.cu.

Hotel Santiago (****) (en Santiago de Cuba) Tel: (5322) 687070, Fax: (5322) 687170. reservas1.msc@solmeliacuba.com.

Exista multe alte hoteluri de 4 si 5 stele dar majoritatea se dedica activitatii turistice.

3.2.6. Altele: presa, inchirieri de auto, etc.

Există șase canale de televiziune. In Cuba ziarul cel mai citit este Granma, urmat de Juventud Rebelde. Exista, de asemenea, doua saptamanale: Trabajadores y Opciones. Nu se vinde presă străină.

- Granma: <http://www.granma.cubaweb.cu/>
- Juventud Rebelde: <http://www.juventudrebelde.cu/>
- Trabajadores: <http://www.trabajadores.cu/>
- Opciones: <http://www.opciones.cubaweb.cu/>

Taxiuri si inchirierea de autoturisme: În Havana exista un serviciu bun de taxi doar în cadrul hotelurilor și există posibilitatea de a închiria autoturisme. Este bine de reținut că este un oraș extins și transportul public este problematic. Folosirea taxiului public sau privat, sau dispunerea de un auto închiriat, sunt esentiale pentru deplasarea prin oras. Unele dintre companiile de taxi sunt: Havanataxi (537 8555555) si Cubataxi (537 2086666). Intre companiile de închiriere de auto sunt: Transtur (537 8317333) www.transtur.cu, si Rex (537 6830303) www.rex.cu.

Aeroportul International José Martí: Situat la cca. 15 km de Havana, este principala poartă de intrare a turiștilor în țară. Tel: (537) 2664133

3.3. Pagini web cubaneze:

Pagina guvernului cubanez: www.cubagov.cu; www.cuba.cu

Ghidul turistic al Cubei: www.dtcuba.com

Camera de Comerț a Cubei: www.camaracuba.cu

Industria cubaneza: www.cubaindustria.cu

Boletinel Oficial al republicii, legislatie: www.gacetaoficial.cu

Banca Centrala a Cubei: www.bc.gov.cu

Oficiul National de Statistica: www.onei.cu